

Debat sobre el sistema educatiu català.
Conclusions i propostes
Secció VII: Competències bàsiques

Components de la Secció

Coordinadora de la Secció:

Joana Noguera i Arrom. Catedràtica de Teoria i Història de l'Educació de la Universitat Rovira i Virgili

Equip tècnic:

Sr. Josep M. Asensio i Aguilera. Catedràtic de la UAB

Sr. Rafel Bisquerra i Alzina. Catedràtic de la UB

Sra. M. Àngels Riera i Figueras. Professora titular de la Universitat Ramon Llull

Sra. Victòria Riera i Barrull. Escoles Lestonnac

Sr. Enric Valls i Giménez. Professor titular de la Universitat Rovira i Virgili

Objectius, metodologia i activitats

Objectius

La introducció de les competències bàsiques com a eix central de la Secció VII de la CNE respon a l'actualitat de la preocupació, tant a àmbit mundial com, especialment, europeu, per trobar una resposta adequada des de l'àmbit educatiu al conjunt de problemes que generen els canvis accelerats propis de les societats obertes i la recerca *d'una educació que prepari realment per transferir els aprenentatges escolars a la vida quotidiana*.

Quan es parla de *competències*, hi ha tota una teoria psicològica, pedagògica i sociològica al darrere que, subratllant la necessitat de significació en tot aprenentatge, entén el fet de fer-se competent com un procés d'aprenentatges globals que integren continguts de diferents tipus (coneixements, habilitats i actituds). Aprenentatges que comprenen el desenvolupament de *capacitats* més que l'exclusiva adquisició de continguts puntuals i descontextualitzats. El corrent de les competències bàsiques implica la recerca d'allò que sigui *essencial per ésser après*. Es tracta de seleccionar aquelles capacitats que, d'alguna manera, es considerin realment indispensables per facilitar la plena realització personal i social.

A partir d'aquesta nova perspectiva es pot valorar el que comporta de pas endavant el corrent de les competències bàsiques a l'hora de *programar*, de *prioritzar aprenentatges* o de *seleccionar experiències integradores i que preparin per a la vida*.

A Catalunya, la preocupació per la determinació de les competències bàsiques va motivar que el Departament d'Ensenyament promo-

gués el 1998 la realització d'una recerca en coordinació amb la FREREF (Federació de Regions Europees per a la recerca, l'Educació i la Formació), coordinada per Jaume Sarramona, la qual, després d'una àmplia consulta social, va tenir com a fruit la determinació d'unes llistes de competències bàsiques (vegeu: www.gencat.es i *Identificació de les competències en l'Ensenyament obligatori (2000)*). J. Sarramona i López. Responsable científic. Generalitat de Catalunya: Departament d'Ensenyament. Barcelona). Aquesta llista de competències està estructurada en relació amb els diferents àmbits del currículum (matemàtic, lingüístic, tecnocientífic, social i laboral).

El treball de la Secció VII constitueix una continuació d'aquella recerca, concretant la gradació de les competències bàsiques entre els ensenyaments primari i secundari. Els dos objectius que, com a grans eixos, han orientat el treball de la Secció han estat els següents:

a. *Elaborar una proposta de gradació de les competències bàsiques entre primària i secundària*

Cal especificar que s'ha pretès oferir un model estructurat d'allò que significa ser competent en cada àmbit, i a partir d'aquest model s'explicita per què unes competències es consideren essencials i d'altres no. És a dir, per enumerar i concretar les competències s'ha de partir d'allò que avui se sap sobre les característiques d'una persona, que estan relacionades amb una actuació exitosa en determinats àmbits i dimensions (lingüístic, matemàtic, laboral, social... i, més concretament: fer càlcul, llegir, parlar, escoltar...). A grans trets, els criteris seguits per establir la gradació de les competències entre primària i secundària han partit:

- De la determinació d'uns fils conductors de progrés en l'adquisició de la competència, i que són diversos segons l'àmbit de què es tracta. Alguns d'aquests criteris es deriven de fonts psicològiques i psicopedagògiques que aporten informació sobre com es construeix el coneixement o sobre les possibilitats que ofereix el desenvolupament cognitiu i global de la persona; altres criteris es deriven de l'anàlisi feta sobre la naturalesa de l'àmbit, les dimensions i objectes de coneixement que es tracten; d'altres, en canvi, responen a exigències socials o de relació.
- De la sanció definitiva que han fet els experts i docents consultats, a partir de la seva experiència pedagògica.

b. *Proposar orientacions per fer-ne l'avaluació*

Presentem els *critèris d'avaluació*, que, afegits a l'experiència dels docents en l'aplicació de l'avaluació segons la reforma de la LOGSE, poden resultar més adients per fer una avaluació coherent amb la proposta de formació en competències bàsiques. Detallem uns exemples de pautes d'avaluació que poden suggerir camins que es poden concretar més bé en cada situació.

Amb tot plegat, es pretén oferir uns documents pedagògics que puguin servir al professorat per prioritzar els aprenentatges, orientar millor les intervencions didàctiques i les activitats d'avaluació, ajudar més..., en definitiva, a *construir la competència*.

Metodologia i activitats

Per assolir els objectius plantejats s'ha desenvolupat un procés de treball que ha inclòs la consulta bibliogràfica als referents teòrics nacionals i internacionals més rellevants sobre la temàtica, la incorporació com a col·laboradors de 40 professionals experts dels diferents nivells d'ensenyament primari, secundari, universitat i Inspecció, o la consulta als equips docents de 48 centres col·laboradors d'arreu del territori català, a experts del Departament d'Ensenyament i a responsables d'altres seccions de la CNE. La proposta de gradació de les competències bàsiques i d'orientacions i pautes per a l'avaluació, després de passar per les successives anàlisis d'aquests col·lectius, s'ha sintetitzat en els documents d'aquest informe.

Les activitats portades a terme pels components de l'equip tècnic amb aquesta finalitat han estat 22 reunions de treball específiques, més 26 reunions amb experts col·laboradors; 31 reunions amb els equips docents dels centres col·laboradors, i 5 reunions amb experts diversos. Igualment, per donar a conèixer els pressupòsits del nou plantejament de les competències bàsiques, i també per dialogar sobre la percepció que en té el professorat, s'ha elaborat un ampli ventall d'activitats externes que han inclòs conferències, taules rodones, entrevistes, articles en revistes i diaris. En total, les activitats dutes a terme per la secció han representat el contacte amb unes 1.000 persones vinculades al món educatiu.

Amb la mateixa finalitat informativa i participativa, a la pàgina web de la Secció s'ha penjat informació diversa i s'hi han plantejat quatre

preguntes referides a diferents àmbits de les competències bàsiques i la seva avaluació, les quals han obtingut un total de 63 respostes que han aportat reflexions i criteris importants que s'han incorporat a l'estudi.

La proposta que es presenta de gradació de les competències bàsiques i la consegüent avaluació no es pot reduir, en absolut, a la simple identificació que ha de tenir cadascuna d'aquestes competències a primària i secundària. No pretén solament assenyalar un sostre, que tractant-se de competències no podrà ser immutable, sinó que vol significar una orientació per treballar el currículum escolar des de l'objectiu del desenvolupament de les competències bàsiques.

Consegüentment, hem fet un gran esforç per incorporar en la nostra concreció les noves perspectives expressades en els corrents pedagògics actuals, que hem explicat breument en la introducció. Per aquest motiu, s'han integrat les competències bàsiques de l'estudi inicial en una nova configuració més globalitzada. Es manté l'estructuració en els àmbits proposats en el document de partida. Creiem que la transversalitat de la formació, tan reiterada per la nova perspectiva de les competències bàsiques, s'ha d'aconseguir per la programació coordinada dels equips docents, els quals podran materialitzar en l'activitat didàctica les coincidències que es donen en els aprenentatges organitzant activitats interrelacionades i coherents entre les diferents matèries. D'altra banda, s'han seleccionat i estructurat les competències bàsiques de cada àmbit a partir del que es considera que significa ser competent en cadascun dels àmbits segons les investigacions i estudis més recents.

Proposta de gradació i avaluació de les competències bàsiques

Àmbit lingüístic Gradació

En el cas de l'àmbit lingüístic, les competències bàsiques assenyalades es refereixen a capacitats o possibilitats d'actuar que es consideren guanys essencials per comunicar-se i relacionar-se d'una manera eficaç i activa amb els altres i per integrar-se satisfactòriament en la societat.

S'han assenyalat tres dimensions generals de les competències de l'àmbit lingüístic, coincidents, pràcticament, amb blocs proposats en els currículums escolars:

- **Parlar i escoltar**, és a dir, ser competent en l'expressió i comprensió de missatges orals que s'intercanvien en situacions comunicatives diverses.
- **Llegir**, és a dir, ser competent a l'hora de comprendre i usar textos diferents amb intencions comunicatives també diferents.
- **Escriure**, és a dir, ser competent a l'hora de compondre diferents tipus de text i documents amb intencions comunicatives diverses.

En destacar-se el vessant més pragmàtic i d'ús de la llengua, es proposa, consegüentment, un enfocament molt més centrat en les funcions i les habilitats comunicatives requerides en la producció i intercanvi de missatges orals i escrits, sense que això hagi d'implacar necessàriament haver d'oblidar altres competències relacionades amb aspectes més formals de la llengua. Es tracta d'una proposta, en definitiva, que posa en primer pla les competències per elaborar i intercanviar textos orals i

escrits diferenciats, adequats a situacions comunicatives específiques, que responguin a intencions diverses, i que siguin, a més, formalment correctes.

Per a cada una de les tres grans dimensions assenyalades s'especifiquen unes competències que definirien o concretarien allò que s'espera que es domini un cop adquirides, i per a cada una de les competències s'assenyalen un seguit de realitzacions que indicarien si l'alumnat, en finalitzar l'etapa de primària o de secundària, les posseeix. A l'hora de decidir aquestes actuacions s'han tingut en compte diversos criteris de seqüenciació dels aprenentatges, que indicarien com es va avançant des del més general i senzill fins al més particular i més complex. D'entre aquests criteris, els més emprats han estat els següents:

- L'atenció a condicions de realització i d'èxit on emmarcar l'actuació comunicativa, cada cop més rellevants.
- La consciència i control de la situació, ajustant-se cada cop més intencionadament a les condicions de la situació comunicativa, atenent a aspectes cada cop més específics, de més detall, o de més abast.
- El compromís, la implicació cada vegada més espontània, més personal en els intercanvis.
- La suficiència personal en la realització, sense necessitar tantes guies o ajudes.
- La consideració progressiva d'un nombre més elevat de situacions i contextos comunicatius, així com la consecució de nous àmbits d'actuació, d'expressió i producció oral i escrita...
- El pas de la unidireccionalitat a la pluridireccionalitat en missatges, actuacions, intencions.
- La consideració dels continguts a tractar a un nivell que cada vegada té més complexitat: més accions a fer, un nombre més elevat de relacions a establir amb altres coneixements, més correcció i precisió, més organització i estructuració a l'hora d'expressar-se.

En el cas de les competències de l'àmbit lingüístic, s'ha d'entendre que aquests criteris s'apliquen tot pensant en les *activitats* que es fan en parlar i escoltar, en llegir i escriure, en els tipus de textos orals i escrits que es tracten i en la diversitat d'*intencions i objectius* amb què hom es pot implicar en els diferents contextos comunicatius.

Avaluació

D'acord amb la previsió sobre l'enfocament de les competències bàsiques en l'àmbit lingüístic i la naturalesa de l'avaluació de les competències, el domini i el progrés d'aquestes competències en les dimensions de parlar i escoltar, i llegir i escriure, s'haurà de comprovar a través de l'ús que en fa l'alumnat en situacions comunicatives diverses.

Poden servir de pautes els següents exemples de situacions, activitats i tasques d'avaluació:

Parlar i escoltar

- La presentació de dibuixos, fotografies, cartells, propagandes, etc. amb la intenció que l'alumne/a, individualment o en grup reduït, descrigui, narri, expliqui, raoni, justifiqui, valori... a propòsit de la informació que ofereixen aquests materials.
- La presentació pública, per part de l'alumnat, d'alguna producció elaborada personalment o en grup, simulant que és retransmesa per algun mitjà de comunicació (un anunci radiofònic, un noticiari televisiu, un document propagandístic...).
- Els debats en grup entorn d'algun tema força conegut, no gaire conegut..., de manera que els alumnes assumeixin papers o rols diferenciats (animador, secretari, moderador, participant...).
- L'exposició en veu alta d'una argumentació, d'una opinió personal, dels coneixements que es tenen entorn d'algun tema puntual, com a resposta a preguntes concretes, o a qüestions més generals, com poden ser: Què en saps, de...? Què en penses, de...? Què vols fer amb...? Quin valor dónes a...? Quin consell donaries en aquest cas...?
- La recreació de situacions de la vida quotidiana, on es representen els papers dels protagonistes reals (una situació viscuda a l'aula, al carrer, coneguda a través dels mitjans de comunicació...).
- El diàleg a propòsit de situacions que s'han viscut anteriorment i que ara són més descrites, interpretades, analitzades, valorades...
- La simulació de situacions que es proposen, en les quals participen personatges en conflicte, amb parers contraris, amb expectatives diferenciades..., on l'alumne/a fingiria la defensa d'allò contrari al que pensa, o hauria d'identificar-se clarament amb la manera de ser d'algun personatge d'aquesta situació.
- La invenció col·lectiva de respostes davant situacions o esdeveniments poc coneguts, imaginats, poc previsibles (Ens trobem un dia d'aquí a vint anys... Anem de viatge molt lluny...).

Llegir

- Fer la lectura en veu alta d'un text determinat i avaluar-ne certs aspectes: velocitat, entonació, correcció, ritme, fonètica...
- A partir de la lectura d'un text determinat, seleccionar quina d'entre diverses respostes possibles és la que expressa millor el que diu el text.
- Incorporar en un text les paraules o idees que manquen, identificar les que expressen falsedat, avançar el que s'hi dirà..., a mesura que es va llegint.
- A partir de la lectura d'un text determinat, indicar quin quadre, quina representació, quin gràfic, quin títol... d'entre diversos possibles s'adiu més amb el conjunt del text o amb alguna part.
- A partir de la lectura d'un text determinat, elaborar-ne un resum, fer-ne alguna representació gràfica que hi estigui relacionada, completar un quadre o matriu amb dades extretes del text...

Escriure

- Compondre un text lliure sobre un determinat tema, a partir d'alguna raó que el faci necessari.
- Compondre un text ajustant-se a una guia, a orientacions concretes, que compleixi uns determinats requisits.
- Elaborar la versió definitiva d'un text, a partir d'uns esborranys prèviament-ne elaborats.
- Escriure al dictat.
- Formar un únic paràgraf a partir de frases independents, seleccionant-ne els nexes, els connectors, les concordances, els pronoms...
- Reescriure un text, introduint-hi millores (lèxiques, morfosintàctiques, estilístiques...).

Les competències bàsiques de l'àmbit lingüístic		
Dimensió: parlar i escoltar	Dimensió: llegir	Dimensió: escriure
<ol style="list-style-type: none"> 1. Expressar i comprendre hàbilment les idees, els sentiments i les necessitats. 2. Ajustar la parla a les característiques de la situació comunicativa. 3. Emprar formes de discurs diverses en la comunicació. 4. Implicar-se activament en la conversa i adoptar una actitud dialogant. 5. Aprendre a parlar diferents llengües i a valorar-ne l'ús i l'aprenentatge. 	<ol style="list-style-type: none"> 6. Posar en pràctica les destreses necessàries per a una correcta lectura expressiva. 7. Posar en pràctica les destreses necessàries per a la comprensió del que es llegeix. 8. Llegir textos de tipologia diversa. 9. Implicar-se activament en la lectura. 	<ol style="list-style-type: none"> 10. Posar en pràctica les destreses necessàries per escriure les paraules correctament. 11. Posar en pràctica les destreses necessàries per compondre un text ben escrit. 12. Escriure textos de tipologia diversa. 13. Implicar-se activament en l'escriptura.

Dimensió: parlar i escoltar		
Competència 1: Expressar i comprendre hàbilment les idees, els sentiments i les necessitats		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>1.1. Comunicar a una altra persona, de la manera més clara i educada possible, una necessitat, un desig, un sentiment, una preferència, una demanda d'ajuda, un oferiment...</p> <p>1.2. Formular i respondre preguntes cara a cara de manera precisa en els àmbit quotidians de l'expressió oral (diàleg, conversa...).</p> <p>1.3. Saludar, acomiadar-se, presentar-se, excusar-se, adreçar-se a algú, demanar permís... amb fórmules i el tractament adequats.</p> <p>1.4. Aportar informació al més ordenadament possible sobre esdeveniments, experiències i punts de vista.</p> <p>1.5. Usar estratègies diverses per intentar comprendre el que els altres diuen (atendre senyals rellevants, com ara el to de veu, l'entonació, les pauses..., aturar-se davant les incomprendions, fer les preguntes que calgui, treure conclusions i anar verificant el que es va entenen...).</p>	<p>1.6. Tenir clar l'objectiu que es vol assolir quan s'expressa un sentiment, un desig, una necessitat..., quan s'aporta o es demana una informació, quan s'exposa un coneixement.</p> <p>1.7. Expressar les opinions personals i els dubtes de manera respectuosa quan es parla en públic, davant de persones més grans, en una entrevista, un debat, una assemblea, una reunió.</p> <p>1.8. Extreure la informació essencial d'un discurs, podent-la objectivar en forma d'apunts, records, comentari...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • La presentació de dibuixos, fotografies, cartells, propagandes, etc. amb la intenció que l'alumne/a, individualment o en grup reduït, descrigui, narri, expliqui, raoni i justifiqui, valori... a propòsit de la informació que aquests materials ofereixen. • La presentació pública, per part de l'alumnat, d'alguna producció elaborada personalment o en grup per ser retransmesa per algun mitjà audiovisual (un anunci radiofònic, un noticiari televisiu, un document propagandístic...). • Els debats en grup entorn d'algun tema molt conegut, o d'algun altre de més desconegut, en què els alumnes assumeixin papers o rols diferenciats (animador, sintetitzador, moderador, participant...).

Competència 2: Ajustar la parla a les característiques de la situació comunicativa		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>2.1. Acompanyar l'expressió oral amb altres elements comunicatius no verbals, com la gesticulació, la mirada, la postura, el ritme, la intensitat de la veu, l'entonació...</p> <p>2.2. Mirar de parlar amb una pronunciació correcta, amb un to respectuós, amb el vocabulari adient i amb un registre adequat en situacions</p>	<p>2.5. Comprendre, emprar i valorar els recursos lingüístics d'ús més habitual entre els parlants: les comparacions, la polisèmia, derivació i composició, els refranys i frases fetes, les expressions amb sentit figurat...).</p> <p>2.6. Fer servir intencionalment i controlar els elements no verbals que acompanyen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • L'exposició en veu alta d'una argumentació, d'una opinió personal, dels coneixements que es tenen entorn d'algun tema puntual, com a resposta a preguntes concretes, o a qüestions més generals del tipus: Què en saps, de...? Què en penses, de...? Què vols fer amb...? Quin valor dónes a...? Quin consell donaries en

<p>formals i informals.</p> <p>2.3. Atendre les reaccions de la persona amb la qual es parla (gestos, mirada, seguiment del tema, atenció que es presta...) per saber quan s'ha de començar a parlar, quan s'ha de callar, com s'ha de parlar...</p> <p>2.4. Mostrar interès per expressar les idees en públic de forma coherent, lligant-les les unes amb les altres, evitant massa repeticions, no essent contradictori, usant connectors adequats...</p>	<p>l'expressió oral (la gesticulació, la mirada, la postura, la distància, el ritme, la intensitat de la veu, l'entonació, les vocalitzacions...).</p> <p>2.7. Ser clars i concisos en els missatges que ho demanen (una conversa amb molta gent, per telèfon, a través d'intercomunicadors...).</p> <p>2.8. Atendre a les reaccions de les persones amb les quals es conversa i altres característiques de la situació (lloc, temps, nombre de persones, normes que cal respectar...), per saber quan i com iniciar, mantenir o acabar la conversa, què està bé de dir i què no, quan convé canviar de tema, per seleccionar la intervenció més adequada, les pauses...</p> <p>2.9. Conèixer i usar procediments diversos (lèxics, gramaticals, retòrics...) que assegurin la coherència, la cohesió i l'adequació en la parla.</p>	<p>aquest cas...?</p> <ul style="list-style-type: none"> • La recreació de situacions de la vida quotidiana, on els alumnes representen els papers dels protagonistes que l'han viscut (una situació viscuda a l'aula, al carrer, coneguda a través dels mitjans de comunicació...).
---	---	---

Competència 3: Emprar formes de discurs diverses en la comunicació		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>3.1. Descriure i definir les característiques bàsiques d'objectes, situacions, temes concrets...</p> <p>3.2. Narrar o explicar de manera coherent i ordenada esdeveniments de la vida quotidiana.</p> <p>3.3. Expressar les opinions, els desigs, les necessitats personals... amb arguments i convenciment.</p> <p>3.4. Exposar els coneixements apresos de forma adequada al context en què són sol·licitats (d'acord amb un guió, espontàniament, davant dels companys, del mestre/a...).</p> <p>3.5. Adonar-se de les possibilitats lúdiques i expressives del</p>	<p>3.6. Informar sobre un tema determinat, havent tingut cura prèviament dels components lingüístics i estructurals de l'exposició.</p> <p>3.7. Manifestar opinions personals de manera argumentada sobre temes dels quals es tingui informació, en situacions de discussió, de debat, de conversa pluridireccional.</p> <p>3.8. Posar interès per fer-se escoltar i per ser entès quan s'exposen necessitats, desigs, sentiments, preferències, demandes, dubtes, i els coneixements adquirits.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • El diàleg a propòsit de situacions que s'han viscut anteriorment i que ara són descrites, interpretades, analitzades, valorades.

llenguatge en poemes, cançons, joc de paraules, contes, publicitat, altres creacions literàries.		
--	--	--

Competència 4: Implicar-se activament en la conversa i adoptar una actitud dialogant		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>4.1. Adonar-se de la importància que té el fet d'escoltar bé els altres: per saber coses que poden interessar, per entendre bé el que diuen i volen els amics, familiars, mestres, adults..., per evitar malentesos.</p> <p>4.2. Dialogar amb els altres fent servir estratègies que assegurin la comunicació: mantenir l'atenció, respectar el torn de paraula, aportar preguntes i respostes, demanar aclariments si cal, intentar inferir el que volen dir.</p> <p>4.3. Reconèixer la utilitat de diverses tècniques (visuals, plàstiques, iconogràfiques, telemàtiques, audiovisuals, corporals...), amb vista a millorar la capacitat d'expressar-se i fer-se entendre.</p>	<p>4.4. Mostrar interès per evitar vulgarismes, expressions incorrectes, barbarismes, imprecisions lèxiques..., sobretot en les situacions comunicatives més formals.</p> <p>4.5. Posar en pràctica el diàleg com a eina de comunicació, per conèixer-se mútuament, per planificar actuacions, per resoldre conflictes...: mostrar prou atenció; aportar informació; voler entendre els punts de vista, els sentiments i emocions, les intencions dels altres; ser flexible en les maneres de presentar les idees; saber mantenir la conversa i imatge positiva de la persona amb la qual es parla; controlar la impulsivitat, tolerar possibles frustracions...</p> <p>4.6. Mostrar interès per assegurar més coherència i cohesió en l'expressió de les idees, o per autocorregir-se.</p> <p>4.7. Ser conscient de la importància dels components formals, estructurals i normatius de la llengua oral: fonològics, morfosintàctics, semàntics.</p> <p>4.8. Valorar les variants dialectals com a expressió de la riquesa de la llengua.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • La simulació de situacions que es proposen en les quals participen personatges en conflicte, amb parers contraris, amb expectatives diferenciades..., on l'alumne/a fingiria la defensa del contrari del que pensa, o hauria d'identificar-se clarament amb la manera de ser d'algun personatge d'aquesta situació. • La invenció col·lectiva de respostes davant de situacions o esdeveniments poc coneguts, imaginats, poc previsibles (Ens trobem un dia d'aquí a vint anys... Anem de viatge molt lluny...).

Competència 5: Aprendre a parlar diferents llengües i a valorar-ne l'ús i l'aprenentatge		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>5.1. Respectar la manera d'expressar-se de les persones que parlen altres llengües que no són les habituals en l'entorn.</p>	<p>5.3. Conèixer altres llengües a més de les habituals.</p> <p>5.4. Aplicar els coneixements de la pròpia llengua i de la resta de</p>	<ul style="list-style-type: none"> • La presentació de dibuixos, fotografies, etc. amb la intenció que l'alumne/a els descriu i valori a propòsit de la

<p>5.2. Comprendre i emprar el català i el castellà com a llengües més habituals.</p>	<p>llengües conegudes per comprendre'n altres de la mateixa família lingüística, com, per exemple, les que pertanyen a la família de les llengües romàniques.</p> <p>5.5. Mostrar respecte i interès envers pràctiques lingüístiques i comunicatives d'altres cultures.</p>	<p>informació que aquests materials ofereixen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • La recreació de situacions de la vida quotidiana que remarquin la importància de la comunicació i el respecte envers les altres llengües.
--	--	--

Dimensió: Llegir

Competència 6: Posar en pràctica les destreses necessàries per a una correcta lectura expressiva

Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>6.1. Procurar una adequada entonació, velocitat, pronunciació i ritme quan es llegeixen textos habituals en veu alta.</p> <p>6.2. Controlar el procés lector per assegurar una lectura més correcta del que diu el text (preparar-se, mantenir l'atenció, anar a una velocitat adequada, saber què fer davant de paraules difícils...).</p>	<p>6.3. Llegir en públic textos diversos, amb expressivitat, captant l'atenció, amb l'entonació, ritme i velocitat adients, controlant el procés de lectura.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fer la lectura en veu alta d'un text determinat i avaluar-ne determinats aspectes: velocitat, entonació, correcció, ritme, fonètica...).

Competència 7: Posar en pràctica les destreses necessàries per a la comprensió del que es llegeix

Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>7.1. Tenir clars uns objectius o intencions en llegir un text determinat (llibre de consulta, fullets de propaganda, rètols, diccionaris, còmics, llibres de la biblioteca...), per ajustar-hi la lectura.</p> <p>7.2. Fer servir les corresponents estratègies per buscar el tema i la idea principal de textos habituals, per fer-ne un resum general, per obtenir-ne una comprensió global.</p> <p>7.3. Fer servir les corresponents estratègies per buscar el tema i la idea principal de textos habituals, per fer-ne un resum general, per obtenir-ne una</p>	<p>7.7. Fer resums, síntesis, ampliacions, sobretot amb textos expositius i quan hi ha la intenció de fer aprenentatge a partir de la lectura.</p> <p>7.8. Localitzar en un text habitual (llibres de la biblioteca, textos escolars, diccionaris, enciclopèdies, revistes, anuncis, pàgines electròniques...) aquells paràgrafs o apartats que ofereixen la informació més interessant, la més completa o la més important per assolir l'objectiu, la necessària per fer una interpretació...</p> <p>7.9. Identificar l'estructura d'un</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A partir de la lectura d'un text determinat, seleccionar quina d'entre diverses respostes possibles és la que es recull en el text. • Incorporar en un text les paraules o idees que manquen, identificar les que expressen falsedat, avançar el que s'hi dirà..., a mesura que es va llegint. • A partir de la lectura d'un text determinat, indicar quin quadre, quina representació, quin gràfic, quin títol... d'entre diversos possibles s'adiu més amb el conjunt del text o amb alguna part.

<p>comprensió global.</p> <p>7.4. Treure profit de les imatges i d'altres indicis que acompanyen un text o fer servir la imaginació quan en manquen, per assegurar-ne més la interpretació.</p> <p>7.5. Localitzar en textos de lectura habituals (un llibre de la biblioteca, el diccionari, mapes, anuncis, llibres de consulta...) informació suficient per respondre preguntes que es plantegen.</p> <p>7.6. Adonar-se de si s'està comprenent o no el que es llegeix.</p>	<p>text, les seves parts, fixant-se en els paràgrafs, com es connecten les idees, la seva seqüència...</p> <p>7.10. Identificar els senyals diversos (semàntics, lèxics, sintàctics, gràfics...) i treure'n profit.</p>	
---	--	--

Competència 8: Llegir textos de tipologia diversa		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>8.1. Reconèixer com a diferents els textos reals i els de ficció, els textos amb descripcions, narracions, exposicions, argumentacions, instruccions, els textos amb llistes...</p> <p>8.2. Reconèixer la utilitat en la vida quotidiana de textos funcionals de tipologia diversa (com ara diaris, cartes, llistes i fulls, diccionaris, informatius, anuncis, programes, manuals d'instruccions, guies o plànols, enciclopèdies...).</p> <p>8.3. Entendre el significat de símbols i icones bàsics de la vida quotidiana (marques, senyals viaris, símbols religiosos, icones informàtiques, llegendes de plànols i mapes...).</p>	<p>8.4. Identificar les principals característiques estructurals i gramaticals dels diferents tipus de textos.</p> <p>8.5. Llegir textos literaris, valorant la creació literària i reconeixent-hi el gènere literari i els recursos lingüístics i estilístics més emprats.</p> <p>8.6. Interpretar altres tipus de textos que són habituals per a la vida quotidiana: formularis, gràfics, llistes (de serveis, de preus...), instàncies, certificats, mapes, rebuts i factures, avisos...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A partir de la lectura d'un text determinat, elaborar-ne un resum, fer-ne alguna representació gràfica relacionada, completar un quadre o matriu amb dades extretes del text...

Competència 9: Implicar-se activament en la lectura		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>9.1. Llegir textos amb la intenció de gaudir de la seva lectura, o d'extreure'n informació concreta.</p>	<p>9.3. Llegir textos amb la intenció de gaudir de la lectura, d'extreure'n informacions concretes o més generals,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A partir de la lectura d'un text determinat, elaboració d'un resum, realització d'alguna representació gràfica

<p>9.2. Controlar el procés de lectura amb l'ajuda de guies o d'indicacions i usar recursos adients quan algú s'adona que hi ha dificultats en la comprensió (fixar-se bé en el context, rellegir, consultar diccionaris, contrastar-ho amb altres...).</p>	<p>d'informar-se d'esdeveniments, de millorar o ampliar els coneixements, el vocabulari habitual o el tècnic..., i comprovar-ne l'assoliment.</p> <p>9.4. Controlar i avaluar amb criteri el procés lector, utilitzant autònomament recursos adients quan hi ha dificultats de comprensió.</p> <p>9.5. Mostrar-se com a lector actiu, que presenta curiositat per llegir, que tria les lectures, que se n'aprofita i les valora, que llegeix sempre que pot...</p> <p>9.6. Valorar la importància de les biblioteques, de les hemeroteques, de la xarxa Internet i d'altres fonts, com a espais on es pot consultar i contrastar una gran quantitat d'informació.</p>	<p>determinada, elaboració d'un mural, proposta de finals diferents de la història, etc.</p>
--	--	--

Dimensió: escriure		
Competència 10: Posar en pràctica les destreses necessàries per escriure les paraules correctament		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>10.1. Aplicar espontàniament les normes ortogràfiques bàsiques a l'hora d'escriure.</p> <p>10.2. Controlar el procés d'escriure per assegurar millor la correcta escriptura de les paraules: mantenir l'atenció, dubtar davant l'ortografia de determinades paraules, saber què fer quan s'ha comès un error, consultar...</p> <p>10.3. Acostumar-se a consultar els diccionaris per confirmar el significat o l'ortografia de les paraules.</p>	<p>10.4. Ser conscient de la importància dels components formals i normatius de la llengua escrita (ortogràfics, morfosintàctics, semàntics) i controlar-ne l'aplicació.</p> <p>10.5. Acostumar-se a consultar fonts com els diccionaris generals, els ortogràfics, els de sinònims, gramàtiques, correctors dels processadors de textos, per confirmar el significat o l'ortografia de les paraules, els dubtes lèxics, els de morfologia i els de sintaxi.</p> <p>10.6. Presentar els escrits d'acord amb les convencions gràfiques habituals (format, tipus de lletra, senyals i indicis textuais...).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Compondre un text lliure sobre un determinat tema, a partir d'alguna raó que el faci necessari.

Competència 11: Posar en pràctica les destreses necessàries per compondre un text ben escrit		
<p>Primària</p> <p>11.1. Compondre textos d'ús pràctic per a situacions comunicatives precises (avisos, cartes, missatges personals, notícies, murals, treballs monogràfics...), seleccionant allò més important que es vol comunicar.</p> <p>11.2. Conèixer i aplicar estratègies bàsiques de correcció i millora d'un text (rellegir el text, revisar-lo ortogràficament i gramaticalment, consultar informació i dubtes, evitar repeticions...).</p> <p>11.3. Pensar què és vol escriure i per què, abans de començar-ho a fer.</p>	<p>Secundària</p> <p>11.4. Ajustar l'escrit a les condicions i restriccions del moment en què s'escriu (els materials de suport, el format, la tipografia, el temps, els criteris d'avaluació, els instruments per escriure, els correctors de què es disposa...).</p> <p>11.5. Dotar els escrits més personals i els escolars (treballs, informes, monografies, comentaris...) d'un estil planer, respectant la gramàtica i les convencions estilístiques.</p> <p>11.6. Planificar i organitzar convenientment les idees i la seqüència d'idees del text que es vol escriure (tenint clar el més important que es vol dir, com dir-ho, si es pot dir d'una altra manera, si ho entendreà qui ho llegeixi...).</p> <p>11.7. Revisar els primers escrits o esborrany de manera espontània o bé d'acord amb guies o orientacions, abans de la presentació definitiva.</p> <p>11.8. Fer un bon ús dels signes de puntuació i d'altres formes lingüístiques que assegurin la cohesió dels textos.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ajustar-se a una guia, a orientacions concretes, que compleixin uns determinats requisits. • Elaborar una versió definitiva d'un text a partir d'uns esborrany prèviament elaborats. • Escriure al dictat.

Competència 12: Escriure textos de tipologia diversa		
<p>Primària</p> <p>12.1. Reconèixer situacions de la vida quotidiana per a les quals és més adequat escriure un tipus de text que un altre (per recordar informació, per objectivar la realitat, per comunicar-se amb altres...).</p> <p>12.2. Dotar els textos narratius, descriptius i expositius de les seves principals característiques gramaticals i estructurals.</p>	<p>Secundària</p> <p>12.3. Utilitzar espontàniament l'escriptura per respondre a situacions comunicatives diverses de la vida quotidiana i d'aprenentatge (expressar opinions, sentiments, comunicar-se amb persones llunyanes, passar-se informacions, prendre notes, escriure per pensar i estructurar millor unes idees...).</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formar un únic paràgraf a partir de frases independents, seleccionant els nexes, els connectors, les concordances, els pronoms... • Reescriure un text, introduint-hi millores (lèxiques, morfosintàctiques, estilístiques...).

	<p>12.4. Formalitzar documents diversos (<i>curriculum vitae</i>, instàncies, formularis, cartes, avisos, informes, enquestes, cartells, anuncis, llistes, missatges electrònics...), atenent a les seves característiques lingüístiques, de contingut i de format.</p> <p>12.5. Crear o reescriure textos a partir de produccions literàries de grans autors, per entendre les tècniques i els recursos que s'han emprat.</p>	
--	--	--

Competència 13: Implicar-se activament en l'escriptura		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>13.1. Donar valor a una presentació adient dels escrits personals (nets, ben distribuïts, intel·ligibles, respectant criteris acordats, havent-los revisat...).</p> <p>13.2. Controlar d'alguna manera el procés d'escriure i utilitzar recursos adients per millorar la composició (no anar de pressa, seguir pautes, consultar altres composicions, revisar, demanar ajuda...).</p> <p>13.3. Descobrir la importància d'altres formes d'expressió gràfica, a més de l'escrita, per expressar idees i sentiments, per comunicar-se més efectivament o d'altres maneres amb la gent (tècniques plàstiques, dibuixos, imatges, produccions audiovisuals, amb ordinador...).</p>	<p>13.4. Controlar i avaluar amb criteri el procés d'escriure i utilitzar autònomament recursos adients per enriquir la composició d'un text (consultar fonts, imitar models, consultar altres composicions, emprar eines dels processadors...).</p> <p>13.5. Presentar comportaments d'escriptor actiu (el qui pren notes, planifica el seu treball, escriu per gust, busca lectors dels seus escrits, comparteix el procés d'escriure...).</p> <p>13.6. Fer servir altres formes d'expressió gràfica, a més de l'escrita, per expressar idees i sentiments, per comunicar-se més efectivament o d'altres maneres amb la gent (tècniques plàstiques, dibuixos, imatges i fotografies, produccions audiovisuals, amb ordinador...).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Elaboració d'una versió definitiva d'un text ajustant-se a una guia, a orientacions concretes, que compleixi uns requisits determinats. • Compleció d'un text amb tècniques plàstiques, dibuixos, imatges, etc. • A partir d'una imatge (una pintura, una fotografia...), escriptura d'un text que expressi els sentiments que produeix la imatge en qüestió.

Àmbit matemàtic

Gradació

Les propostes actuals de la matemàtica educativa, sense deixar de banda el caràcter formatiu de l'àrea, accentuen el seu caràcter instrumental. La seva capacitat per produir missatges de forma concisa i sense ambigüitats ha fet que el seu ús s'hagi estès a tots els àmbits de la societat.

La intenció de les competències presentades és que els estudiants esdevinguin persones capaces de fer un ús funcional dels coneixements matemàtics. Algunes de les capacitats que es destaquen són les que desenvolupen les capacitats per analitzar, raonar i comunicar idees de manera efectiva en diferents àrees del coneixement i en diferents situacions.

La proposta de gradació de les competències entre primària i secundària s'ha fet tenint present, sobretot, la maduresa dels nois i noies i el seu progrés en l'aprenentatge de la matemàtica. S'han seleccionat per a primària aquells aspectes que són requisit per continuar aprenent i que l'experiència mostra que una gran part de la població escolar d'aquestes edats pot assolir (s'ha consultat en centres diversos). Al final de l'educació secundària tot l'alumnat hauria d'haver adquirit la competència matemàtica necessària per a la seva vida personal i social i que es recull en la redacció global de les quinze competències.

Avaluació

En una avaluació de competències bàsiques caldrà tenir en compte els contextos d'aplicació de la matemàtica pròxims a l'alumnat: la seva vida personal, escolar, social i les seves realitats properes. Els ítems a proposar han d'estimular raonaments i argumentacions matemàtics adequats al nivell i permetre diferents estratègies de resolució.

S'ha d'avaluar si els coneixements matemàtics són aplicats de manera creativa i si l'alumne/a mostra criteri a l'hora de valorar informacions de l'entorn que són analitzables des d'un punt de vista matemàtic. Caldria comprovar si l'alumne/a té constància per perseverar en la recerca de solucions quan la situació ho exigeix, com també si té prou flexibilitat per canviar d'estratègia quan la que seguia ha esdevingut estèril.

Després d'aquestes consideracions presentem, al costat de cadascuna de les quinze competències bàsiques d'aquest àmbit, algunes idees

d'avaluació que poden ser útils al professorat. Naturalment, els exemples o consideracions proposats reflecteixen aspectes parcials de cadascuna de les competències i no indiquen el nivell perquè el professorat els pugui adaptar a l'etapa de primària o de secundària. Encara que en alguns casos es proposa fer una observació i en d'altres es mostra un exemple d'activitat, insistim en el fet que aquesta és una proposta parcial amb vista a avaluar competències, ja que fóra desitjable organitzar activitats que requerissin la integració de competències de més d'una dimensió i de més d'un àmbit temàtic, a més d'adaptar-les a les particularitats de cada nivell i de cada context educatiu.

Les competències bàsiques de l'àmbit matemàtic		
Dimensió: nombres i càlcul	Dimensió: resolució de problemes	Dimensió: mesura
<p>1. Usar i interpretar llenguatge matemàtic en la descripció de situacions properes i valorar críticament la informació obtinguda.</p> <p>2. Aplicar les operacions aritmètiques per tractar aspectes quantitius de la realitat valorant la necessitat de resultats exactes o aproximats.</p> <p>3. Decidir el mètode adequat de càlcul (mental, algorismes, mitjans tecnològics...) davant d'una situació donada i aplicar-lo de manera eficient.</p> <p>4. Aplicar la proporcionalitat directa o inversa per tal de resoldre situacions properes que ho requereixin.</p>	<p>5. Planificar i utilitzar estratègies per afrontar situacions problemàtiques mostrant seguretat i confiança en les capacitats pròpies.</p> <p>6. Presentar, d'una manera clara, ordenada i argumentada, el procés seguit i les solucions obtingudes en resoldre un problema.</p> <p>7. Resoldre problemes que impliquin càlculs percentuals, de l'IVA, del tipus d'interès... relacionats amb l'administració de rendes pròpies.</p> <p>8. Integrar els coneixements matemàtics amb els d'altres matèries per comprendre i resoldre situacions.</p>	<p>9. Mesurar d'una manera directa les magnituds fonamentals, usant els aparells adequats i les unitats adients en cada situació.</p> <p>10. Fer estimacions raonables de les magnituds més usuals i valorar críticament el resultat de les mesures realitzades.</p> <p>11. Usar els mètodes elementals de càlcul de distàncies, perímetres, superfícies i volums en situacions que ho requereixin.</p>
Dimensió: geometria	Dimensió: tractament de la informació	Dimensió: atzar
<p>12. Emprar el coneixement de les formes i relacions geomètriques per descriure i resoldre situacions quotidianes que ho requereixen.</p> <p>13. Utilitzar sistemes convencionals de representació espacial (maquetes, plànols, mapes...) per obtenir o comunicar informació relativa a l'espai físic.</p>	<p>14. Interpretar i presentar informació a partir de l'ús de taules, gràfics i paràmetres estadístics, i valorar la seva utilitat en la societat.</p>	<p>15. Reconèixer situacions i fenòmens pròxims en què intervé la probabilitat i ser capaç de fer prediccions raonables.</p>

Dimensió: nombres i càlcul		
Competència 1: Usar i interpretar llenguatge matemàtic en la descripció de situacions properes i valorar críticament la informació obtinguda		
<p>Primària</p> <p>1.1. Comprendre el sistema posicional de l'estructura en base 10 del nostre sistema de numeració. Ser capaç de llegir, escriure, representar, comparar i ordenar nombres naturals, com també fraccionaris i decimals senzills.</p> <p>1.2. Interpretar alguns dels usos dels nombres naturals, fraccionaris o decimals en contextos propers.</p> <p>1.3. Conèixer la simbologia de les operacions i de les relacions numèriques: =, ≠, >, <, 1, 1, 1, 3, ;, ( ), a/b, %</p>	<p>Secundària</p> <p>1.4. Comparar, ordenar i representar nombres enters i racionals.</p> <p>1.5. Interpretar i utilitzar informació expressada en nombres enters i racionals.</p> <p>1.6. Conèixer la simbologia de les operacions i escriptures convencionals de les relacions numèriques: [ ], a^n, $\sqrt{\quad}$.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Donat un text al qual correspon informació numèrica diversa (hores, anys, mesures de longitud, mesures de pes, fraccions, costos, etc., però, sense els valors numèrics), complementació amb els nombres adequats i amb l'escriptura formal que correspongui. • Lectura de la informació d'una taula de doble entrada; per exemple, informació d'un horari de trens i deducció de l'hora a la qual s'ha d'agafar, a la qual arriba a destinació, si tots els trens tarden el mateix temps, etc. • Donada una notícia de premsa amb informació quantitativa de tant per cent, lectura en profunditat per captar si en l'expressió hi ha errors o no. Per exemple: «Els estats han decidit dedicar un 0,7% del seu PIB als països del Tercer Món. Vol dir això que es dedicaran al tercer món 7 de cada 100€ del PIB? Justifica la teva resposta.»

Competència 2: Aplicar les operacions aritmètiques per tractar aspectes quantitius de la realitat valorant la necessitat de resultats exactes o aproximats		
<p>Primària</p> <p>2.1. Conèixer els significats bàsics de la suma i de la resta.</p> <p>2.2. Conèixer el significat de la multiplicació com a suma de sumands repetits i com a operador multiplicatiu (triple...).</p> <p>2.3. Conèixer el significat de la divisió com a repartiment i com a agrupació (quantas</p>	<p>Secundària</p> <p>2.5. Conèixer els diferents usos de les operacions: suma, resta, multiplicació (producte cartesà, proporcionalitat...) i divisió (raó, fracció...).</p> <p>2.6. Saber aplicar les operacions aritmètiques amb nombres enters i decimals fins als mil·lèsims.</p> <p>2.7. Conèixer com els operadors</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Presentació d'una situació quotidiana de compra de béns per a la classe, per al barri o per a la ciutat, considerant diferents aspectes expressats en diversos apartats. L'alumne/a haurà de calcular el cost per cada noi/a o per cada família. • Elaboració d'un pressupost per pintar l'escola, buscant

<p>vegades cap una cosa en un lloc).</p> <p>2.4. Saber aplicar en contextos familiars les operacions aritmètiques amb nombres decimals i naturals.</p>	<p>(%, π, $\sqrt{\dots}$) estableixen relacions diferents entre els nombres.</p>	<p>informació i valorant la necessitat de resultats exactes o aproximats.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Càlcul del cost de fabricació d'un producte (o de cultiu d'un producte agrícola) i valoració del possible preu de venda.
---	--	--

Competència 3: Decidir el mètode adequat de càlcul (mental, algorismes, mitjans tecnològics...) davant d'una situació donada i aplicar-lo de manera eficient		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>3.1. Efectuar mentalment les operacions d'addició, subtracció, multiplicació i divisió:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Amb nombres fins a dues xifres • Amb nombres significatius (10, 25, 500, 1.000) • Amb nombres de tres xifres de manera aproximada <p>3.2. Utilitzar estratègies per fer estimacions sobre els resultats de càlcul valorant si són raonables o no.</p> <p>3.3. Efectuar amb fluïdesa els algorismes de les operacions aritmètiques amb nombres usuals (fins a 4 xifres).</p> <p>3.4. Escollir quin és el mètode més convenient per fer un càlcul determinat: mentalment, algorismes, amb calculadora o amb ordinador.</p> <p>3.5. Usar amb facilitat la calculadora per fer càlculs llargs i comprovacions.</p>	<p>3.6. Efectuar mentalment les operacions d'addició, subtracció, multiplicació i divisió:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Càlcul mental exacte o aproximat amb enters i decimals • Estimació de resultats de més d'una etapa de càlcul • Aproximació de fraccions senzilles i càlcul mental aproximat • Càlcul mental de percentatges <p>3.7. Decidir quin és el mètode més adequat per a la realització d'un determinat càlcul: mentalment, algorismes, amb calculadora o amb ordinador.</p> <p>3.8. Saber utilitzar correctament la calculadora, adquirint seguretat i confiança en el seu ús, i valorant críticament els resultats a què s'arriba.</p> <p>3.9. Aplicar algorismes de càlcul implementats en fulls de càlcul informatitzats per trobar els resultats d'expressions aritmètiques.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observació de la tendència de l'alumne/a davant d'un càlcul, si fa una estimació del resultat i si valora de manera adequada quan és necessari un càlcul exacte o una aproximació. • Comprovació de l'agilitat en retenir nombres i en fer càlculs mentals amb seguretat mitjançant proves específiques. • Valoració de l'ús raonable de la calculadora en funció de la dificultat del càlcul.

Competència 4: Aplicar la proporcionalitat directa o inversa per tal de resoldre situacions properes que ho requereixin		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>4.1. Descobrir la relació multiplicativa entre parells de valors corresponents a dues magnituds en situacions</p>	<p>4.4. Usar les aplicacions immediates de la proporcionalitat aritmètica: percentatges, interessos i descomptes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Presentació de situacions de proporcionalitat directa; per exemple, canvi d'ingredients d'una recepta de cuina

<p>quotidianes (ex.: unitats de compra i el seu valor).</p> <p>4.2. Aplicar la funció de proporcionalitat directa com a operador (ex.: fer el triple d'una col·lecció de valors).</p> <p>4.3. Efectuar càlculs de percentatges senzills.</p>	<p>4.5. Trobar la relació de proporcionalitat (directa o inversa) entre parells de valors corresponents a dues magnituds que tinguin aquesta relació.</p> <p>4.6. Reconèixer, pels gràfics, les funcions de proporcionalitat directa i inversa.</p> <p>4.7. Reconèixer situacions de proporcionalitat geomètrica i saber-les tractar qualitativament (escales).</p>	<p>en funció del nombre de comensals, i deducció de la informació que calgui.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Davant d'una variació de magnituds físiques d'un fenomen, valoració de si varien proporcionalment i determinació de la variació quantitativament.
--	--	---

<p>Dimensió: resolució de problemes</p>		
<p>Competència 5: Planificar i utilitzar estratègies per afrontar situacions problemàtiques mostrant seguretat i confiança en les capacitats pròpies</p>		
<p>Primària</p> <p>5.1. Interpretar l'enunciat d'un problema, aclarint el significat dels termes i expressar-lo en llenguatge col·loquial.</p> <p>5.2. Plantejar un problema a partir d'una situació de la vida quotidiana (problemàtica) i aplicar-hi els coneixements matemàtics per tal de resoldre'l.</p> <p>5.3. Resoldre problemes d'una, dues o més etapes de càlcul en contextos quotidians.</p> <p>5.4. Utilitzar totes les eines matemàtiques que coneix (establir relacions, significats de les operacions, usos dels nombres...) per resoldre problemes en contextos senzills, emprant estratègies pròpies.</p> <p>5.5. Ser conscient del procés de resolució de problemes a través de la verbalització.</p> <p>5.6. Ser constant en la realització del treball i no desanimar-se davant les dificultats.</p> <p>5.7. Acceptar la necessitat de rectificar a partir de l'error.</p>	<p>Secundària</p> <p>5.8. Comprendre l'enunciat d'un problema: distingir allò que es coneix d'allò que es desconeix, diferenciar la informació útil de la superflua...</p> <p>5.9. Ser capaç de traslladar una situació real al llenguatge matemàtic corresponent per tal de poder comprendre-la i resoldre-la.</p> <p>5.10. Afrontar situacions matemàtiques mitjançant el plantejament i la resolució d'equacions de primer grau.</p> <p>5.11. Utilitzar totes les estratègies i eines matemàtiques que coneix per resoldre problemes en contextos diferents.</p> <p>5.12. Controlar i reflectir el procés de la resolució de problemes mitjançant la verbalització.</p> <p>5.13. Tenir predisposició per analitzar situacions, fer conjectures i comprovar-les.</p> <p>5.14. Ser constant en la recerca de la solució a una situació problemàtica quan l'estratègia provada no ha tingut èxit.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Donada una situació real o versemblant, observació si l'alumne/a la visualitza i en fa una representació (esquema, dibuix, verbalització); observació si reconeix quina és la informació rellevant i com, a partir d'aquesta informació, pot deduir informacions noves. Si la situació no ofereix dades suficients per respondre les preguntes que es fan, veure si és capaç de cercar noves dades, etc. • Observació si és capaç de plantejar un procés de solució i executar-lo, així com si és capaç de valorar la solució o solucions obtingudes (ex.: simulació de l'organització d'una activitat per obtenir diners per a un viatge, planificació de les activitats, les despeses, previsió de guanys...). • Plantejament d'algun problema d'estratègia i observació de la perseverança en l'obtenció de la resposta individual.

Competència 6: Presentar, d'una manera clara, ordenada i argumentada, el procés seguit i les solucions obtingudes en resoldre un problema		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>6.1. Presentar de manera ordenada i clara el procés en la resolució dels problemes i expressar clarament la solució obtinguda.</p> <p>6.2. Efectuar i presentar clarament els càlculs.</p>	<p>6.3. Presentar de manera ordenada i clara el procés en la resolució de problemes i expressar clarament la solució obtinguda.</p> <p>6.4. Utilitzar llenguatge precís i ser capaç de donar raó del treball matemàtic realitzat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observació de la utilització de recursos diversos en resoldre un problema: representar físicament la situació, fer un esquema adequat, usar correctament el llenguatge numèric, etc. (ex.: elaboració d'un informe en la resolució d'una situació llarga, argumentant les decisions preses). • Valoració de la presentació clara del procés de resolució d'un problema de diverses etapes, mostrant les unitats i els significats dels càlculs parcials.

Competència 7: Resoldre problemes que impliquin càlculs percentuals, de l'IVA, del tipus d'interès... relacionats amb l'administració de rendes pròpies		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>7.1. Conèixer els conceptes bàsics de l'administració de l'economia propera: sistema monetari, pressupost (personal, sortides...).</p> <p>7.2. Resoldre situacions properes de compres i despeses.</p> <p>7.3. Saber optimitar el pressupost personal destinat a les seves despeses quotidianes.</p> <p>7.4. Saber comprar d'acord amb les necessitats i iniciar-se en la valoració de la relació qualitat/preu.</p>	<p>7.5. Resoldre situacions de compres a terminis, interessos, despeses de la llar, etc.</p> <p>7.6. Planificar un hipotètic pla d'economia familiar.</p> <p>7.7. Conèixer conceptes bàsics d'economia: préstecs, interessos bancaris i hipoteques, gravàmens (IVA, IRPF...).</p> <p>7.8. Planificar les rendes familiars mensuals entre diferents partides: habitatge, alimentació, roba de vestir, lleure, formació, imprevistos...</p> <p>7.9. Resoldre problemes relacionats amb els interessos bancaris, els descomptes comercials, compres a terminis, recàrrecs...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Plantejament d'una situació de compra d'un objecte (ordinador, bicicleta...) que els pugui interessar. Observació de preus, pagament d'impostos, descomptes, possible compra a terminis, etc. • Planificació de les despeses personals mensuals.

<p>Competència 8: Integrar els coneixements matemàtics amb els d'altres matèries per comprendre i resoldre situacions</p>		
<p>Primària</p> <p>8.1. Utilitzar els conceptes i procediments de la matemàtica en altres matèries.</p>	<p>Secundària</p> <p>8.2. Utilitzar els conceptes i procediments de la matemàtica en altres matèries (velocitat, densitat, acceleració...).</p> <p>8.3. Usar comprensivament el concepte de velocitat mitjana.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observació de l'aplicació de coneixements matemàtics en la dinàmica pròpia d'altres àrees, especialment les de Ciències i de Tecnologia.

<p>Dimensió: mesura</p>		
<p>Competència 9: Mesurar d'una manera directa les magnituds fonamentals, usant els aparells adequats i les unitats adients en cada situació</p>		
<p>Primària</p> <p>9.1. Reconèixer magnituds mesurables: longitud, massa, amplitud d'angles, temps, superfície, capacitat.</p> <p>9.2. Comprendre els mètodes per mesurar amb unitats estàndard i familiaritzar-se amb les unitats tradicionals i les del sistema mètric.</p> <p>9.3. Triar i utilitzar adequadament les unitats i els instruments apropiats per mesurar longituds, capacitats, masses i espais de temps.</p> <p>9.4. Saber expressar el resultat d'una mesura indicant el nombre i la unitat emprats.</p> <p>9.5. Aplicar les equivalències entre les diverses unitats d'una magnitud per expressar una mesura en diverses unitats.</p> <p>9.6. Valorar els avantatges de disposar d'un sistema convencional i internacional.</p>	<p>Secundària</p> <p>9.7. Conèixer els conceptes de longitud, massa, temps, amplitud d'angles, superfície, capacitat, volum, densitat, velocitat...</p> <p>9.8. Utilitzar les unitats de mesura més usuals en el cas de longituds, amplituds d'angles, superfícies, volums/capacitats i temps, i també les seves relacions.</p> <p>9.9. Saber expressar una mesura de manera simple i complexa, segons el que convingui a la situació. Conèixer les regles de canvi.</p> <p>9.10. Aplicar tècniques de mesura directa i de mesura indirecta.</p> <p>9.11. Calcular amb expressions de mesura.</p> <p>9.12. Conèixer les relacions entre el SMD i el sistema de numeració.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observació de com l'alumne/a capta la magnitud que cal mesurar, reconeix les situacions pràctiques d'ús i és capaç de fer una estimació de la quantitat emprant la unitat adient (ex.: es vol embolicar un regal que hem comprat i que va en una capsa d'una forma determinada. Quant paper hem de comprar per embolicar el regal? Quanta cinta ens cal si volem que envolti la capsa i fer-hi un llaç? Si cal trametre'l per correu, en funció de quina magnitud hem de calcular el preu de la tramesa?). • Verificació si la selecció de l'instrument i el seu ús són adequats a la situació plantejada: • Ex.: simulació de la necessitat de comprar una tanca per encerclar el recinte escolar i decidir quines mesures cal fer. • Ex.: simulació de la necessitat de preparar un menú per a 30 alumnes durant un dia i decidir les quantitats que cal comprar a partir de la lectura de dades d'envasos alimentaris).

Competència 10: Fer estimacions raonables de les magnituds més usuals i valorar críticament el resultat de les mesures realitzades		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>10.1. Fer estimacions raonables de longitud, pes, capacitat i temps en situacions properes.</p> <p>10.2. Comprendre que la mesura és una aproximació i que la unitat usada afecta la precisió.</p> <p>10.3. Valorar l'ús de la mesura per tractar i resoldre situacions properes.</p>	<p>10.4. Fer estimacions raonables de les magnituds més usuals.</p> <p>10.5. Comprendre el problema de la precisió: error de la mesura, arrodoniment...</p> <p>10.6. Saber expressar el resultat d'una mesura indicant el nombre i la unitat emprada, valorant el possible error comès.</p> <p>10.7. Valorar la utilitat de la mesura en la vida quotidiana i adoptar una actitud crítica davant de dades de mesura.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Comprovació que els alumnes visualitzen les grandàries de les unitats usuals de longitud, superfície, volum, massa, temps, angles i temperatura, i que són capaços de fer estimacions raonables. • Càlcul de les dimensions de la sala de classe, la superfície d'un habitatge, d'una habitació, d'un camp d'esports, etc. • Estimació de distàncies al barri, a la ciutat, en espais més grans...; estimació de pesos d'objectes d'ús comú de diferents ordres de magnitud: un cotxe, una persona, un llibre, una pastilla... • Donada una informació amb dades de mesura errònies, detecció de quins valors no poden estar bé (sobre de sucre de 50 g; ampolla de refresc de 2 cl, etc.).

Competència 11: Usar els mètodes elementals de càlcul de distàncies, perímetres, superfícies i volums... en situacions que ho requereixin		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>11.1. Conèixer els conceptes de perímetres i àrees de figures planes.</p> <p>11.2. Obtenir i usar fórmules senzilles de càlcul d'àrees.</p> <p>11.3. Calcular superfícies en situacions senzilles.</p> <p>11.4. Aplicar les nocions i mètodes de mesura, de longitud i àrea a la resolució de problemes reals.</p>	<p>11.5. Conèixer els conceptes d'àrea lateral, total i volum.</p> <p>11.6. Fer estimacions de longituds, superfícies i volums en situacions familiars.</p> <p>11.7. Identificar i aplicar comprensivament fórmules per al càlcul de superfícies, volums, densitats, velocitats...</p> <p>11.8. Conèixer i aplicar els teoremes de Tales i Pitàgores.</p> <p>11.9. Tenir predisposició per aplicar a la vida quotidiana les nocions geomètriques de mesura de longituds, superfícies i volums.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Comprovació que sap quina magnitud cal calcular en un context determinat (ex: quantes persones poden pujar a la vegada en un ascensor; quants quilograms de pintura cal comprar per pintar una sala; quanta moqueta cal adquirir per recobrir un passadís, etc.). • Valoració del consum d'aigua d'una família en un període de temps. Càlcul del contingut d'un recipient de forma cilíndrica. • Utilització de mètodes de mesura indirecta per calcular l'alçada d'una torre, etc.

Dimensió: geometria		
Competència 12: Emprar el coneixement de les formes i relacions geomètriques per descriure i resoldre situacions quotidianes que ho requereixen		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>12.1. Distingir línies, superfícies i volums.</p> <p>12.2. Conèixer les nocions i el vocabulari bàsic de la geometria:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formes: característiques i vocabulari • Relacions: perpendicularitat, paral·lelisme, simetria • Posicions: punts i sistemes de referència <p>12.3. Construir formes de dues o tres dimensions, per modelar aspectes espacials de la realitat.</p> <p>12.4. Apreciar i reconèixer en la vida quotidiana, en la natura, i en l'art els aspectes que poden ser expressats per mitjà de la geometria.</p> <p>12.5. Emprar el regle, l'escaire i el transportador d'angles en la representació de segments, angles i figures planes de mesures apropiades.</p>	<p>12.6. Conèixer conceptes geomètrics elementals (incidència, paral·lelisme, perpendicularitat, angles, moviments i semblança), incorporar-los a la seva expressió i aplicar-los en problemes de la vida quotidiana.</p> <p>12.7. Obtindre i usar representacions planes de cossos geomètrics (cilindres, cons, prismes, piràmides, i altres políedres) i utilitzar-los per representar situacions reals.</p> <p>12.8. Apreciar en la vida quotidiana, en la natura, l'art, les ciències, i la tecnologia els aspectes que poden ser expressats per mitjà de la geometria.</p> <p>12.9. Valorar l'ús de recursos i eines geomètriques per afrontar situacions que ho requereixen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Descripció verbal de la forma d'alguns objectes o edificis fent servir vocabulari geomètric. • Reproducció d'un objecte tridimensional a partir de les vistes, o bé reconèixer diferents vistes d'un mateix objecte. • Observació de l'aplicació del coneixement de les propietats de la forma geomètrica per aprofitar les característiques tècniques de la forma. Ex.: Per què les rajoles no són circulars? Per què les tapes de les clavegueres, sí? Quina forma tenen majoritàriament els dipòsits de combustible? Per què en la construcció predomina el rectangle?

Competència 13: Utilitzar sistemes convencionals de representació espacial (maquetes, plànols, mapes...) per obtenir o comunicar informació relativa a l'espai físic		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>13.1. Orientar-se en l'espai proper i descriure itineraris senzills.</p> <p>13.2. Interpretar maquetes i plànols d'espais propers.</p>	<p>13.3. Interpretar representacions a escala (plànols, mapes...) i fer les mesures necessàries per poder extreure'n les dades que calguin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Descripció d'un itinerari per la ciutat o poble on viuen per guiar un turista d'un lloc a un altre. • Construcció d'una maqueta d'un barri, decidint els elements importants que s'hi han de representar i construcció d'un plànol a escala. • Estimació i mesura de distàncies en plànols i mapes. Ex.: a partir del plànol d'un pis, determinar les dimensions reals de la cuina, del menjador, etc.

Dimensió: tractament de la informació		
Competència 14: Interpretar i presentar informació a partir de l'ús de taules, gràfics i paràmetres estadístics i valorar la seva utilitat en la societat		
<p>Primària</p> <p>14.1. Llegir i interpretar dades de la vida quotidiana presentades en forma de taules de freqüències i diagrames senzills.</p> <p>14.2. Recollir, analitzar, organitzar i representar dades de la vida quotidiana mitjançant gràfics senzills.</p>	<p>Secundària</p> <p>14.3. Saber extreure la informació que ens aporten els diferents conceptes d'ús habitual en estadística: població, mostra, mitjana aritmètica, moda, mediana i dispersió.</p> <p>14.4. Interpretar tota aquesta informació per adquirir criteris i prendre decisions de fets quotidians.</p> <p>14.5. Utilitzar la calculadora i mitjans informàtics per calcular i elaborar gràfics estadístics.</p> <p>14.6. Llegir i interpretar informació de gràfics.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lectura i interpretació de la informació estadística presentada en algun mitjà de comunicació relativa a algun fet d'interès per als alumnes. Valoració del seu ús. • Elecció d'una variable de la població escolar, decisió de com obtenir les dades, com representar-les i elaboració d'un informe descriptiu. Valoració de la possibilitat d'usar una mostra o tota la població que s'hagi d'estudiar. • Interpretació dels paràmetres estadístics, com la mitjana o la moda, i constatació de la informació que donen de la població. Ex.: en una empresa de 8 treballadors, el sou mitjà és de 2.000 € i, la moda, de 1.200 €. Què podem saber dels sous en aquesta empresa? Quines altres dades necessitem per precisar més?

Dimensió: atzar		
Competència 15: Reconèixer situacions i fenòmens pròxims en què intervé la probabilitat i ser capaç de fer prediccions raonables		
<p>Primària</p> <p>15.1. Distingir esdeveniments segons si se'n pot preveure o no el resultat.</p> <p>15.2. Fer prediccions senzilles en situacions aleatòries.</p> <p>15.3. Diferenciar entre esdeveniment probable, esdeveniment segur, esdeveniment possible i esdeveniment impossible.</p>	<p>Secundària</p> <p>15.4. Distingir els fets i les situacions aleatòries dels que no ho són i saber descriure esdeveniments simples i compostos en els experiments aleatoris.</p> <p>15.5. Conèixer el càlcul de probabilitats usant la freqüència relativa i la Llei de Laplace.</p> <p>15.6. Analitzar críticament els jocs d'atzar.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Distinció de les situacions que es poden predir amb seguretat de les d'incertesa, valorant les expressions verbals que s'usen per descriure el grau de possibilitat d'aquestes últimes (és poc probable que demà plugui; és gairebé segur que demà anirà al cinema...). • Valoració quantitativa i crítica de la probabilitat d'obtenir premi en un joc d'atzar (loteria, travessa...).

Àmbit tecnicocientífic

Gradació

Les competències bàsiques de l'àmbit tecnicocientífic, malgrat que es refereixen a dominis molt diversos (processos tecnològics, salut, consum, etc.), pretenen, en conjunt, capacitar els escolars perquè puguin desenvolupar-se de manera autònoma en un medi tan dependent dels avenços científicotècnics com l'actual. Amb el desenvolupament d'aquestes competències es persegueix, per tant, desenvolupar en els alumnes les bases del pensament científic necessàries perquè aquests puguin interpretar el món dels objectes i fenòmens amb els quals conviuen habitualment, així com afrontar els problemes més comuns que s'hi relacionen.

L'àmbit tecnicocientífic consta de cinc dimensions. Tres d'aquestes, *Coneixements d'objectes quotidians*, *Processos tecnològics* i *Medi ambient*, pretenen, sobretot, conformar aquest pensament científicotècnic abans esmentat, que, tal com remarca el projecte PISA, ha de permetre als escolars «identificar preguntes i obtenir conclusions a partir de proves, amb la finalitat de comprendre i ajudar a prendre decisions sobre el món natural i dels canvis que l'activitat humana hi produeix». Es tracta, en definitiva, a partir d'aquestes tres dimensions, de formar una mentalitat concordant amb la racionalitat científica aplicable als usos de la vida quotidiana i més enllà de l'exercici d'una professió o una altra.

Les altres dues dimensions, *Consum* i *Salut*, tenen un caràcter més «d'aplicació» dels recursos que proporciona aquesta mentalitat científica i pretenen, respectivament, promoure un consum racional i responsable dels productes als quals tenim accés i la cultura de la protecció de la salut com a element clau per aprofitar totes les oportunitats que ens ofereix la vida.

L'adquisició d'aquestes competències pressuposa en tots els casos la integració dels coneixements, habilitats i actituds requerides per cadascuna de les dimensions considerades. És a dir, s'ha d'entendre el desenvolupament de qualsevol competència com la conjunció d'un cert saber, saber-fer i voler-fer que produeixen, finalment, l'emergència d'aquella com a qualitat mental en els aspectes cognitius, afectius i de relació, aplicable a múltiples dominis i contextos. L'important aquí no és, doncs, resoldre un determinat tipus de problema sinó comprendre els principis generals que resulten aplicables a una àmplia varietat.

En cadascuna de les dimensions de l'àmbit tecnicocientífic, les competències a desenvolupar s'interpreten, així mateix, com un procés graduat que admet unes certes assignacions de l'adquisició per a cadascuna de les etapes de l'ensenyament obligatori. Com s'observarà, això implica un aprofundiment progressiu del domini competencial amb relació a la dimensió considerada, fet que comporta, segons el moment i les circumstàncies, destacar més els aspectes cognitius, procedimentals o actitudinals que conjuga cada competència. El desenvolupament d'aquesta competència implica, en definitiva, una proposta integradora que requereix als educadors un esforç compartit i l'obertura a un cert diàleg interdisciplinari.

Avaluació

En correspondència amb la idea de competència abans explicitada i el seu particular desenvolupament dins l'àmbit tecnicocientífic, entenem que s'han de tenir presents els següents criteris d'avaluació:

- a. Domini dels conceptes i continguts de caràcter científicotècnic que hauran de servir de «primera matèria» per a la realització dels processos mentals involucrats en la manera de pensar que caracteritza la racionalitat científica.
- b. Aplicació del pensament científic (plantejament de preguntes, maneres de procedir, estratègies avaluatives, inferències, etc.) a la comprensió i resolució de problemes en el món real.
- c. Promoció de les actituds relacionades amb l'ús responsable dels recursos naturals, la preservació del medi ambient i la promoció de la salut.
- d. Transposició dels processos, coneixements i actituds generades a contextos diferents d'aquells en què van ser assimilats.

A fi d'avaluar la progressiva adquisició de les competències proposades dins l'àmbit tecnicocientífic, poden tenir-se presents, entre altres, les següents proves d'avaluació:

- a. Preguntes que permetin establir quin és el grau de coneixement i comprensió de determinats conceptes aplicables a la realitat en què es desenvolupen els subjectes i als fenòmens que s'hi produeixen. Les preguntes poden admetre respostes concretes ava-

luables com a correctes i incorrectes (ex. 1) o bé presentar un format que permeti establir una certa ponderació en el grau de conformitat de les respostes (ex. 2).

Ex. 1. En quina d'aquestes situacions creus que correspon aplicar algun dels antisèptics (desinfectants) de la farmaciola a un braç que ha tingut:

- a. Una cremada solar? (no)
- b. Una ferida superficial? (sí)
- c. Un cop? (no)
- d. Una picada d'abella? (no)

Ex. 2. Quina d'aquestes afirmacions et sembla més adequada?

- a. La desforestació afecta el clima de la regió en què es produeix (1)
- b. La desforestació afecta el clima de la Terra (2)
- c. La desforestació no afecta el clima (0)

(Es pot considerar que la resposta *a*, sense ser incorrecta, no expressa el nivell de comprensió, explicitat en la resposta *b*, sobre les relacions d'interdependència que es donen en l'ecosistema planetari.)

- b. Plantejar situacions o lectura de textos (llibre, diaris, revistes, etc.) en les quals la referència a certs problemes ambientals, tecnològics, relacionats amb la salut, etc. permeti reconèixer l'aplicació, per part dels alumnes, del pensament científic (en les maneres d'establir les preguntes, d'analitzar els arguments, d'avaluar les conclusions, etc.) per comprendre'ls i buscar-hi una possible resolució.
- c. Proposar observacions o experiències a través de les quals es pugui valorar si els alumnes actuen i raonen segons el mètode que permeti elaborar el coneixement científicotècnic (quines variables significatives hi intervenen, com es relacionen uns paràmetres amb els altres, quines hipòtesis validen o rebutgen els resultats, etc.).
- d. Observar el comportament de l'alumnat en situacions que permetin inferir les seves actituds en relació amb els aspectes competencials propis de l'àmbit tecnicocientífic.

Les competències bàsiques de l'àmbit tecnicocientífic		
Dimensió: coneixement d'objectes quotidians	Dimensió: processos tecnològics	Dimensió: consum
<p>1. Conèixer i valorar els factors de risc derivats de l'ús de diferents màquines i aparells domèstics i els corresponents motius de protecció.</p> <p>2. Compilar informació i aplicar coneixements bàsics de tecnologia per resoldre problemes senzills.</p>	<p>3. Conèixer les raons de la possible perillositat d'alguns productes químics habituals en la llar.</p> <p>4. Explicar amb criteris científics alguns dels canvis destacables que tenen lloc a la natura.</p> <p>5. Conèixer els elements bàsics que componen una màquina per captar l'energia, per transformar-la i per produir treball útil.</p>	<p>6. Valorar la relació qualitat/preu/necessitat en el consum.</p>
Dimensió: medi ambient	Dimensió: salut	
<p>7. Establir les característiques i la composició bàsica d'alguns materials i valorar-ne les possibilitats de reciclatge.</p> <p>8. Conèixer les principals energies renovables.</p> <p>9. Comprendre com interactuen els éssers vius entre ells i amb el medi, i valorar l'impacte de l'acció humana sobre la natura.</p>	<p>10. Conèixer els mètodes de prevenció de certes malalties i els efectes nocius d'algunes substàncies.</p> <p>11. Distingir i valorar els aspectes fonamentals de la sexualitat humana.</p> <p>12. Determinar els aspectes bàsics d'una alimentació adequada i valorar la seva importància per a la salut.</p>	

Dimensió: coneixement d'objectes quotidians		
Competència 1: Conèixer i valorar els factors de risc derivats de l'ús de diferents màquines i aparells domèstics i els corresponents motius de protecció		
<p>Primària</p> <p>1.1. Saber els tipus de risc que poden generar els diferents aparells en funció de les seves característiques (conductivitat, temperatura, etc.).</p> <p>1.2. Saber què s'ha fer en el cas dels accidents domèstics més habituals (fuita de gas, incendi, etc.).</p> <p>1.3. Utilitzar, segons les normes d'ús, diferents aparells domèstics.</p> <p>1.4. Respectar les normes d'ús i de conservació dels objectes i materials emprats.</p>	<p>Secundària</p> <p>1.5. Conèixer els motius que justifiquen les diferents normes d'ús d'alguns aparells domèstics.</p> <p>1.6. Respectar les normes d'ús i de conservació dels objectes i materials emprats.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identificació, a partir d'unes vinyetes, de les actituds o accions incorrectes segons les normes de seguretat elementals. • Discussió en grup sobre quins són els punts més perillosos de la llar i què caldria fer per estar més segurs. • Interpretació d'un full d'instruccions d'un aparell domèstic. • Complació d'un quadre de doble entrada en un dels eixos dels quals es posen aparells domèstics quotidians (cuina de gas, assecador de cabells, televisor, planxa, etc.) i, en l'altre, els riscos més significatius que comporten aquests aparells.

Competència 2: Compilar informació i aplicar coneixements bàsics de tecnologia per resoldre problemes senzills		
<p>Primària</p> <p>2.1. Observar i classificar objectes de forma directa.</p> <p>2.2. Observar i classificar processos senzills.</p> <p>2.3. Saber detectar algunes avaries en el funcionament d'aparells comuns.</p> <p>2.4. Aplicar processos cognitius «simples» (observar directament, comparar, classificar, combinar dues variables...) amb l'objecte de respondre una pregunta.</p> <p>2.5. Saber trobar informacions donada una determinada font de dades.</p>	<p>Secundària</p> <p>2.6. Observar, analitzar i descriure processos complicats.</p> <p>2.7. Saber detectar algunes avaries i modes incorrectes de funcionament d'aparells comuns.</p> <p>2.8. Aplicar processos cognitius complexos (observar indirectament, comparar en funció de criteris no directament observables, plantejar hipòtesis, etc.) amb l'objectiu de respondre una pregunta.</p> <p>2.9. Saber trobar informacions que requereixin una seqüència elaborada de passos i diverses fonts de dades.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planificació dels passos que cal seguir en un simulacre de sortida d'emergència. • A partir de l'estudi del funcionament d'un electrodomèstic, elaboració d'un informe de com s'utilitza, què requereix per a la instal·lació, com s'han de resoldre situacions d'avaria...

Dimensió: processos tecnològics		
Competència 3: Conèixer les raons de la possible perillositat d'alguns productes químics habituals en la llar		
<p>Primària</p> <p>3.1. Conèixer la utilitat dels productes químics habituals en la llar i els possibles riscos per a l'organisme derivats del seu ús (cremades, intoxicacions, etc.).</p> <p>3.2. Identificar a les «etiquetes» els símbols dels principals «perills» d'ús d'alguns productes.</p> <p>3.3. Utilitzar els productes d'acord amb les normes d'ús establertes.</p>	<p>Secundària</p> <p>3.4. Conèixer els criteris generals (o raons) que s'han d'aplicar quan s'usa un producte conegut o desconegut.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elaboració d'un informe a partir de les dades d'una enquesta que reflecteixi els tipus de productes tòxics habituals a la llar i el lloc on es guarden. • Identificació i classificació de diferents productes segons el signe convencional que porta quant a la seva perillositat. • D'una sèrie de productes químics habituals en la llar (lleixiu, dissolvents, insecticides, etc.), determinació de quins perills comporta per a l'organisme el seu ús indegut i per què.

Competència 4: Explicar amb criteris científics alguns dels canvis detectables que tenen lloc a la natura		
<p>Primària</p> <p>4.1. Conèixer alguns fenòmens naturals senzills relacionant causes rellevants i efectes.</p> <p>4.2. Explicar alguns dels canvis fàcilment observables que produeixen els éssers vius a la natura i a la dinàmica de la Terra.</p>	<p>Secundària</p> <p>4.3. Explicar alguns dels canvis menys fàcilment observables que produeixen els éssers vius a la natura i a la dinàmica de la Terra.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planificació dels passos que cal seguir per obtenir un compost, reciclant la matèria orgànica domèstica. • Descoberta d'algunes de les conseqüències negatives que poden derivar-se, per un determinat ecosistema, de la construcció d'una autopista o del desviament del curs d'un riu.

Competència 5: Conèixer els elements bàsics que componen una màquina per captar l'energia, per transformar-la i per produir treball útil		
<p>Primària</p> <p>5.1. Identificar els recursos energètics que es fan servir i valorar la importància de no malbaratar-los.</p>	<p>Secundària</p> <p>5.3. Identificar, en màquines simples i complicades, els elements bàsics que les componen: per captar l'energia, per transformar-</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elaboració d'un esquema que tracti de les necessitats bàsiques en una llar, un cop fet l'estudi de les despeses

<p>5.2. Dissenyar i elaborar un projecte tècnic senzill.</p>	<p>la i per produir treball útil.</p> <p>5.4. Conèixer solucions alternatives que permetran l'estalvi de l'energia.</p> <p>5.5. Saber quantificar l'estalvi d'energia.</p> <p>5.6. Dissenyar i elaborar un projecte tècnic complicat.</p>	<p>d'energia que això comporta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Disseny i construcció d'un motor tèrmic per comprovar com la calor es transforma en treball. • Elaboració d'un informe en què es recullin els avantatges i inconvenients de l'ús de l'energia elèctrica o dels derivats del petroli i les raons per les quals hem de limitar-ne el consum.
---	--	---

<p>Dimensió: consum</p>		
<p>Competència 6: Valorar la relació qualitat/preu /necessitat en el consum</p>		
<p>Primària</p> <p>6.1. Valorar la importància de no comprar coses innecessàries.</p>	<p>Secundària</p> <p>6.2. Reconèixer la relació qualitat/preu en els productes que es compren habitualment.</p> <p>6.3. Valorar l'esperit crític que permeti escollir un producte en funció de les necessitats que cobreix i les possibilitats econòmiques.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Esbrinament de la variació del preu d'algun producte depenent del lloc (ciutat, platja, muntanya, etc.) o el període de l'any i establiment de les oportunes reflexions a l'entorn del concepte de «preu» i de «necessitat».

<p>Dimensió: medi ambient</p>		
<p>Competència 7: Establir les característiques i la composició bàsica d'alguns materials i valorar-ne les possibilitats de reciclatge</p>		
<p>Primària</p> <p>7.1. Distingir els diferents tipus de residus: vidre, paper, matèria orgànica, plàstics i metalls, etc. Saber en quin contenidor s'han de deixar i aplicar sistemes de reducció, reutilització i reciclatge a l'escola i a la família.</p> <p>7.2. Conèixer els materials de què estan fets els objectes que ens envolten, les seves característiques (duresa, plasticitat, fragilitat...).</p>	<p>Secundària</p> <p>7.3. Descriure els tractaments a què es poden sotmetre les deixalles per eliminar-les, reciclar-les o emmagatzemar-les.</p> <p>7.4. Identificar els criteris de classificació dels materials i dels processos de transformació que tenen lloc a la deixalleria, a la indústria i/o a la natura.</p> <p>7.5. Identificar els principals riscos ambientals relacionats amb els residus.</p> <p>7.6. Conèixer altres característiques bàsiques del materials (toxicitat, conductivitat, radioactivitat, etc.) i les seves possibilitats de reciclatge.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • A partir de la visita a un Punt Verd, elaboració d'un mapa conceptual en què es relacionin els residus que hi arriben i el posterior procés de reciclatge. • Descripció de les propietats dels metalls prenent com a model els que formen part d'objectes del nostre entorn. • Elaboració d'un resum, després d'haver vist un vídeo, sobre el procés de reciclatge d'algun dels materials més utilitzats, com poden ser el plàstic o el paper.

Competència 8: Conèixer les principals energies renovables		
<p>Primària</p> <p>8.1. Identificar diferents fonts d'energia i distingir les que són renovables de les que no ho són.</p> <p>8.2. Conèixer les fonts primàries de l'electricitat i la combustió: salts d'aigua, molins eòlics, sol, combustibles, nuclear.</p> <p>8.3. Identificar les principals estratègies d'estalvi energètic.</p>	<p>Secundària</p> <p>8.4. Explicar els processos bàsics mitjançant els quals l'energia que es troba a la natura es transforma en energia útil per al funcionament de diversos sistemes, i analitzar, per a cadascuna de les fonts energètiques habituals, els avantatges i els inconvenients que comporta el seu ús.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elaboració d'un esquema/gràfic en què es representi d'on procedeix l'energia usada en els trens elèctrics i quins avantatges o inconvenients comporta. • Lectura d'un text referit a les fonts energètiques més habituals, extreure'n els avantatges i inconvenients i deduir si cal que la societat es preocupi pel seu esgotament.

Competència 9: Comprendre com interactuen els éssers vius entre ells i amb el medi, i valorar l'impacte de l'acció humana sobre la natura		
<p>Primària</p> <p>9.1. Identificar els grans tipus d'organismes, les funcions que fan (nutrició, relació i reproducció), i les característiques que els permeten adaptar-se al medi.</p> <p>9.2. Ser capaç de determinar algunes accions positives adreçades a la preservació de l'entorn més immediat.</p> <p>9.3. Valorar la importància de la bona qualitat de l'aigua, l'aire i el sol per a la nostra salut i el manteniment de la vida.</p>	<p>Secundària</p> <p>9.4. Comprendre la necessitat de conservar la diversitat a la Terra i valorar la incidència de l'acció humana en la biosfera.</p> <p>9.5. Analitzar un ecosistema, els seus components i les interrelacions que s'hi estableixen.</p> <p>9.6. Ser capaç de determinar algunes accions positives adreçades a la preservació de l'entorn globalment considerat.</p> <p>9.7. Valorar la importància de l'ús d'energies no contaminants, la recollida selectiva de deixalles, l'estalvi energètic i la incidència de les nostres intervencions en el medi natural.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Establiment de les conclusions d'un diàleg sobre la frase «L'aigua és un bé escàs» i «Organisme i medi són inseparables». • Redacció d'un article que tingui per finalitat convèncer els lectors de la importància de reutilitzar i reciclar els materials d'ús domèstic.

Dimensió: salut		
Competència 10: Conèixer els mètodes de prevenció de certes malalties i els efectes nocius d'algunes substàncies		
<p>Primària</p> <p>10.1. Conèixer alguns dels factors que produeixen les malalties</p>	<p>Secundària</p> <p>10.4. Conèixer els riscos per a la salut de determinats hàbits</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Confecció d'una llista d'accions que cal dur a terme

<p>més habituals (càries, constipats, grip, etc.) per afavorir-ne la prevenció.</p> <p>10.2. Conèixer el contingut d'una farmaciola i les seves aplicacions.</p> <p>10.3. Comprendre els riscos del consum del tabac i l'alcohol, així com d'altres substàncies (drogues) d'ús no terapèutic.</p>	<p>dependents d'activitats professionals, formes d'alimentació, pràctiques antihigieniques, consum de substàncies tòxiques, etc.</p> <p>10.5. Valorar la importància del respecte per les normes d'ús d'alguns fàrmacs (antibiòtics, aspirines, etc.) i les conseqüències que es poden derivar del seu consum excessiu.</p> <p>10.6. Conèixer els efectes físics i psicològics que es deriven del consum de substàncies que creen dependència.</p>	<p>per evitar el risc de contreure les malalties més habituals.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realització, individual o en grup reduït, d'un dibuix sobre què és la càries i com es pot prevenir. • Elaboració d'una llista de raons per les quals el consum de tabac i alcohol hauria de ser restringit o prohibit. • Disseny d'una historieta en la qual es reflecteixi una situació d'abús d'alguna substància i les seves conseqüències. • A partir d'un anunci de tabac o alcohol, descripció de tots els elements que predisposen a consumir-ne.
---	--	---

Competència 11: Distingir i valorar els aspectes fonamentals de la sexualitat humana		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>11.1. Conèixer les característiques bàsiques del sistema reproductor humà i les diferències entre sexes.</p> <p>11.2. Comprendre en què consisteix la fecundació humana i, a grans trets, els processos que es donen durant l'embaràs i el naixement d'un infant.</p> <p>11.3. Apreciar en la sexualitat humana la funció reproductora i l'afectiva.</p>	<p>11.4. Conèixer els mètodes anticonceptius i de prevenció de les malalties d'origen sexual.</p> <p>11.5. Relacionar la sexualitat dels éssers humans amb els aspectes fisiològics, afectius, psicològics, culturals i ètics que la caracteritzen.</p> <p>11.6. Conèixer els canvis físics i psicològics que es produeixen durant la pubertat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretació de gràfics sobre el desenvolupament de maduració dels nois i noies a la pubertat. • Elaboració d'un mapa conceptual relacionant les hormones que intervenen en el desenvolupament sexual. • Realització d'un quadre de doble entrada en què s'especifiquin: <ul style="list-style-type: none"> • les malalties d'origen sexual i a) les seves vies de contagi, b) les seves formes de prevenció • els mètodes anticonceptius i a) les seves formes d'ús, b) els seus avantatges i inconvenients

Competència 12: Determinar els aspectes bàsics d'una alimentació adequada i valorar la seva importància per a la salut		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>12.1. Classificar els aliments en funció del tipus de nutrients que els componen.</p> <p>12.2. Identificar diferents sistemes de conservació dels aliments.</p> <p>12.3. Valorar la formació d'hàbits alimentaris saludables.</p>	<p>12.4. Saber elaborar una dieta equilibrada en termes qualitatiu.</p> <p>12.5. Conèixer els trastorns de l'alimentació més habituals en l'adolescència (anorèxia, bulímia, etc.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Elaboració d'una historieta en què s'expliqui què necessita el cos per viure i créixer. • Interpretació d'etiquetes dels aliments. • Confecció de dietes equilibrades segons diferents

	<p>12.6. Saber utilitzar els diferents sistemes de conservació dels aliments i decidir quin és el més adequat en cada cas.</p>	<p>criteris: variada amb aliments de tota mena, agradable a la vista, fàcil de preparar, econòmica...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elaboració de gràfics estadístics a partir de dades referents als aliments més o menys consumits.
--	---	---

Àmbit social

Gradació

Tenir competència social significa ser capaç de mantenir bones relacions amb altres persones. Això únicament és possible si hom té bones relacions amb si mateix: la competència personal complementa la social. La competència social inclou un conjunt de coneixements, habilitats i actituds que estan relacionats amb l'àrea de les ciències socials, però que l'excedeix per incidir en altres àrees acadèmiques i, en particular, en la tutoria.

Entenem per àmbit social un marc ampli, que inclou com a mínim el que habitualment s'entén com a ciències socials, especialment geografia i història, però també un altre bloc de competències més relacionades amb la dimensió de desenvolupament social, personal i emocional. Tot això està probablement més relacionat amb la tutoria que no pas amb el que tradicionalment s'ha entès com l'àrea de coneixements de les ciències socials a l'ensenyament obligatori.

D'altra banda, moltes d'aquestes competències poden considerar-se transversals, en el sentit que han d'estar presents en els altres àmbits; si no s'especifiquen en cada un, és per evitar redundàncies innecessàries.

Les competències de l'àmbit social s'orienten cap a un model de persona que pugui ser un element actiu en la construcció d'una societat democràtica, solidària i tolerant. Tot això exigeix dedicar esforços en el desenvolupament personal i social de cada individu. Per desenvolupament personal entenem autoconeixement, autoestima, equilibri emocional, responsabilitat, etc.; per desenvolupament social entenem habilitats socials, solidaritat, ciutadania, tolerància, etc. Tot plegat es proposa fer possible un benestar personal i social encara més bo.

Dins l'àmbit social es preveuen quatre dimensions: 1) habilitats socials i d'autonomia; 2) societat i ciutadania; 3) pensament social; 4) espai i temps.

Dins la dimensió d'habilitats socials i d'autonomia s'inclouen un seguit de competències relacionades amb el coneixement de si mateix i amb la capacitat de mantenir bones relacions amb les altres persones. Són competències que tenen molt a veure amb la intel·ligència intra-personal i interpersonal, en termes de Gardner. També tenen a veure amb els programes d'habilitats socials, que s'han estès per Catalunya a partir de la dècada dels noranta, on M. Segura és un referent. També tenen a veure amb l'educació emocional. L'autonomia personal, la capacitat de prevenir i resoldre problemes socials, la feina en equip i la presa de decisions en són aspectes essencials.

La dimensió de societat i ciutadania té com a objectiu aconseguir una identificació amb els trets bàsics de la nostra societat i saber viure amb respecte envers tot el que ens envolta (respecte envers els drets dels altres, respecte envers el patrimoni, etc.). En definitiva, es tracta d'una educació cívica dins una societat democràtica.

El pensament social fa referència a acceptar la complexitat del món que ens envolta, on cal saber obtenir i contrastar informació, acceptar punts de vista diferents (o oposats) i utilitzar la crítica d'una manera constructiva.

Espai i temps fan referència als continguts tradicionals de la geografia i la història. Però entesos com a competències bàsiques, és a dir, allò que cal per poder viure en la nostra societat, tal com saber orientar-se en espais desconeguts, dissenyar itineraris en un plànol, reconèixer les principals característiques socioeconòmiques que influeixen en la vida quotidiana, conèixer els esdeveniments històrics que tenen un efecte sobre la situació actual, conèixer els principals problemes del present per poder reaccionar-hi de manera sensible, etc.

Avaluació

Són apropiades les avaluacions a través de la realització de treballs, exàmens mitjançant proves escrites de tipus assaig, proves objectives, etc. Però, a més, cal incloure altres tècniques, com ara el portafolis o l'observació. A causa de la menor difusió d'aquestes tècniques, a continuació es faciliten algunes orientacions.

El portafolis és una tècnica més innovadora que té una gran aplicació en l'àmbit social. El portafolis és la documentació que un alumne/a

ha elaborat o recollit durant el procés d'aprenentatge d'uns continguts. El producte és una carpeta que conté la feina realitzada per l'alumne/a. Això implica compilar materials, elaborar-los, criticar-los, seleccionar-los, distingir entre allò que és important i allò que és superflu, prendre decisions, etc. L'elaboració del portafolis implica un procés d'interacció continu amb el professorat.

L'avaluació d'algunes competències de l'àmbit social excedeix l'avaluació clàssica de paper i llapis. Una proposta es basa en l'observació sistemàtica de l'alumne/a per part del professorat. A tal efecte, el professorat implicat en la docència d'un grup classe pot planificar a començament de curs quines competències socials es proposa desenvolupar. En la taula següent hi ha una llista a tall d'exemple que pot ser puntuada mitjançant una escala quantitativa o qualitativa.

Convé assenyalar que l'observació d'un sol professor/a pot ser parcial, insuficient o estar distorsionada. Per això convindria que la puntuació del tutor/a es complementés, com a mínim, amb les valoracions de tres professors més i que contrastessin els seus resultats. El valor final pot ser la mitjana. En cas de grans discrepàncies s'hauria de discutir i arribar a acords.

Així mateix es poden fer avaluacions d'aquests tipus després d'activitats, com poden ser grups de discussió, dinàmica de grups, joc de rol (*role playing*), etc.

Àmbit social	
Alumne/a:	
Valoracions del professor/a:	
Competències que s'han de treballar	Puntuacions
• Sap escoltar de manera interessada	
• Manifesta una actitud dialogant	
• Manté relacions amistoses amb els altres	
• Manifesta una actitud positiva	
• Treballa amb autonomia	
• És capaç de treballar en equip	
• Controla els impulsos agressius	
• Sap controlar la frustració	
• Sap esperar el seu torn en el moment de parlar	
• Aporta solucions positives en situació de conflicte	
• ...	

Les competències bàsiques de l'àmbit social		
Dimensió: habilitats socials i d'autonomia	Dimensió: societat i ciutadania	Dimensió: pensament social
<ol style="list-style-type: none"> 1. Escoltar de manera interessada i tenir una actitud dialogant. 2. Valorar positivament l'establiment de relacions amistoses i complaents amb altres persones. 3. Conèixer-se a si mateix. 4. Mostrar una actitud positiva davant la vida. 5. Prevenir situacions problemàtiques de la vida quotidiana. 6. Tenir l'hàbit de treballar i solucionar problemes autònomament. 7. Treballar en equip. 8. Prendre decisions. 	<ol style="list-style-type: none"> 9. Identificar trets bàsics d'una societat. 10. Relacionar-se i conviure de manera participativa en una societat democràtica, plural i canviant. 11. Comportar-se adequadament segons els llocs i moments. 12. Respectar i defensar el patrimoni cultural propi, historicoartístic i mediambiental. 	<ol style="list-style-type: none"> 13. Acceptar el fet que hi pot haver punts de vista diferents sobre un mateix esdeveniment, fenomen o problema. 14. Copsar intencions, causes i conseqüències per explicar fets i problemes socials. 15. Utilitzar la crítica com a eina positiva.
Dimensió: espai i temps		
<ol style="list-style-type: none"> 16. Orientar-se en l'espai. 17. Descriure elements geogràfics de l'espai pròxim i llunyà. 18. Conèixer moments clau de la història. 		

Dimensió: habilitats socials i d'autonomia		
Competència 1: Escoltar de manera interessada i tenir una actitud dialogant		
Primària <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Adonar-se de la importància d'escoltar bé els altres. 1.2. Dialogar amb els altres de manera adient. 	Secundària <ol style="list-style-type: none"> 1.3. Conèixer i practicar el procediment del diàleg com a eina de comunicació. 	Pautes d'avaluació <ul style="list-style-type: none"> • Observació, per part del professorat, si sap escoltar. L'observació es porta a terme en situacions de diàleg, col·loqui, assemblea, etc.

Competència 2: Valorar positivament l'establiment de relacions amistoses i complaents amb les persones		
Primària <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Valorar l'amistat i demostrar-ho amb comportaments adients. 	Secundària <ol style="list-style-type: none"> 2.2. Tenir competència socioemocional. 2.3. Implicar-se en situacions d'ajuda desinteressada. 	Pautes d'avaluació <ul style="list-style-type: none"> • Observació, per part del professorat, en el pati, en els moments d'esbarjo, en el treball en grup, a classe, etc.

Competència 3: Conèixer-se a si mateix		
<p>Primària</p> <p>3.1. Identificar-se com a membre d'una família i d'una comunitat.</p> <p>3.2. Reconèixer les habilitats personals i adonar-se de les limitacions pròpies.</p> <p>3.3. Identificar les emocions pròpies (por, ràbia, tristesa, enuig, alegria, etc.) i les possibles causes.</p>	<p>Secundària</p> <p>3.4. Tenir un coneixement ajustat de si mateix (qualitats, limitacions, interessos, etc.).</p> <p>3.5. Identificar els propis estats emocionals i la influència que tenen sobre els comportaments.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Qüestionaris contrastats amb l'observació i/o l'aplicació de proves estandarditzades. • Exemples de preguntes: Em costa controlar els impulsos (ràbia, frustració...)?

Competència 4: Mostrar una actitud positiva davant la vida		
<p>Primària</p> <p>4.1. Mostrar-se sensible a l'entorn (natura, art, cultura, etc.).</p> <p>4.2. Adonar-se de les pròpies actituds.</p>	<p>Secundària</p> <p>4.3. Experimentar de manera voluntària emocions positives (amor, alegria, humor, tendresa, cooperació, relaxament...).</p> <p>4.4. Tenir habilitats d'afrontament (demandar ajuda, pensar en positiu, relaxar-se, etc.) per poder controlar emocions negatives (frustracions, tristesa, por, nerviosisme, etc.).</p> <p>4.5. Comportar-se amb criteri, responsabilitat i actitud positiva.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observació, per part del professorat, de l'actitud que manifesta dins l'aula en les relacions amb el professorat, amb els companys... • Qüestionaris contrastats amb altres observacions. • Exemple de preguntes: Estic disposat a ajudar els altres?

Competència 5: Prevenir situacions problemàtiques de la vida quotidiana		
<p>Primària</p> <p>5.1. Acceptar i practicar normes socials (referides a salut, higiene, alimentació, protecció, i seguretat personal).</p>	<p>Secundària</p> <p>5.2. Acceptar i practicar normes socials (referides a la salut, prevenció del consum de drogues, situacions de risc).</p> <p>5.3. Valorar la negociació i arribar a acords, com a prevenció de conflictes; i, quan es produeixen, aportar solucions amb prudència.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Qüestionaris. Exemples de preguntes: Et rentes les dents després de menjar? Fumes? Beus alcohol? Procures prevenir els conflictes?⁹⁰ • Observació. Per exemple: Fuma? Crea conflictes? Procura evitar conflictes? Resol els conflictes d'una manera dialogant i democràtica?

Competència 6: Tenir l'hàbit de treballar i solucionar problemes autònomament		
<p>Primària</p> <p>6.1. Portar a terme les tasques encomanades i valorar l'esforç.</p> <p>6.2. Apreciar l'observació dels aspectes millorables en les feines acomplertes i mostrar interès en la millora.</p> <p>6.3. Tenir l'hàbit de consultar les fonts d'informació a l'abast (diccionaris, enciclopèdies...) i resoldre problemes senzills de la vida quotidiana (guia telefònica, plànols de la ciutat, xarxa d'autobusos, i/o metro...).</p>	<p>Secundària</p> <p>6.4. Esforçar-se per millorar.</p> <p>6.5. Saber planificar-se el temps, organitzar-se en l'espai i distribuir-se les feines que comporta un treball personal o en grup.</p> <p>6.6. Saber utilitzar les diferents fonts d'informació i recursos per resoldre qüestions de la vida diària i del món laboral.</p> <p>6.7. Regular les pròpies emocions en situacions problemàtiques, per la influència que tenen en el comportament (ira, violència, tristesa, por, etc.).</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observació: Fa les tasques encomanades? Mostra interès per millorar? Resol els problemes d'una manera autònoma? Sap organitzar-se en l'espai i el temps? En situacions conflictives, es deixa portar per la impulsivitat (ira, mal humor, enuig)?

Competència 7: Treballar en equip		
<p>Primària</p> <p>7.1. Evitar una actitud de crítica sistemàtica envers les aportacions dels altres.</p> <p>7.2. Valorar l'honradesa amb els companys.</p>	<p>Secundària</p> <p>7.3. Ser conscients que treballar en equip facilita el contrast d'opinions.</p> <p>7.4. Valorar les aportacions personals i les dels altres membres del grup.</p> <p>7.5. Valorar la sinceritat en les relacions, així com l'honradesa personal i de grup.</p> <p>7.6. Valorar el fet de sentir com a pròpies les decisions del grup.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observació: Valora les aportacions dels altres? Respecta les opinions contràries a la seva? Les crítiques que fa, són constructives?

Competència 8: Prendre decisions		
<p>Primària</p> <p>8.1. Conèixer les alternatives davant d'una situació, amb els avantatges i inconvenients de cadascuna.</p> <p>8.2. Valorar la previsió dels perills d'una actuació.</p> <p>8.3. Valorar el fet de pensar, sense precipitar-se, en el moment d'iniciar una tasca.</p>	<p>Secundària</p> <p>8.4. Ser autònom en la presa de decisions i ser capaç de donar raó dels motius del propi comportament, assumint el risc que comporta tota decisió.</p> <p>8.5. Saber portar a terme un procés personal de presa de decisions per a una elecció professional i per a una inserció social.</p> <p>8.6. Abans de prendre una decisió, valorar les diferents alternatives i variables.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observació. Per exemple, en la tria d'estudis (de formació professional, universitaris). • Jocs de simulació (<i>role playing</i>). Per exemple, creació d'una situació com la de comprar un ordinador, fumar, beure alcohol, anar de viatge, etc. En cada cas s'ha de donar una explicació dels motius de la decisió.

Dimensió: societat i ciutadania		
Competència 9: Identificar trets bàsics d'una societat		
<p>Primària</p> <p>9.1. Diferenciar entre drets i deures, saber que poden canviar en el temps i que no són els mateixos en totes les societats.</p> <p>9.2. Reconèixer i complir drets i deures.</p> <p>9.3. Definir els principals trets de l'organització de la vida social.</p> <p>9.4. Conèixer i respectar els referents que mantenen la pròpia identitat com a poble (símbols, llocs, monuments emblemàtics, personatges, institucions, tradicions...).</p> <p>9.5. Explicar raons de la cultura (llengua, institucions, festes, tradicions).</p> <p>9.6. Explicar el perquè de noms de carrers (places, passeigs) del poble o ciutat.</p>	<p>Secundària</p> <p>9.7. Conèixer els drets humans, els drets dels infants i dels joves, i els drets i deures bàsics regulats.</p> <p>9.8. Complir els deures com a membre d'una societat (família, estudiant, consumidor, ciutadà, etc.).</p> <p>9.9. Reclamar drets reconeguts i formular queixes adients de manera respectuosa, aportant alternatives.</p> <p>9.10. Conèixer les diverses opcions polítiques.</p> <p>9.11. Conèixer els símbols bàsics d'una societat (autoria, localització, significat, etc.): obres d'art, paratges, construccions, personatges històrics, simbologia, etc.</p> <p>9.12. Localitzar les grans àrees de cultura i civilització del planeta amb nacions i regions que les componen, i establir-hi comparacions.</p> <p>9.13. Descriure els principals trets de l'organització política, en l'àmbit municipal, de Catalunya, de l'Estat, de la Unió Europea, i les institucions principals.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proves escrites. Exemples: Explicar el significat del nom d'alguns carrers o estacions de metro (Corts Catalanes, Pau Claris, Verdaguier, etc.). • Treballs de classe o de curs. Possibles temes: la Generalitat, la Unió Europea, els Segadors, Gaudí i el modernisme. • Portafolis. Els temes poden ser els mateixos. Es tracta de compilar retalls de premsa, fotocòpies, fotografies, resums, comentaris, etc.

Competència 10: Relacionar-se i conivure de manera participativa en una societat democràtica, plural i canviant		
<p>Primària</p> <p>10.1. Tractar com a iguals totes les persones, amb dignitat i de manera solidària.</p> <p>10.2. Rebutjar tota mena d'intolerància i de discriminació per raons de sexe, de raça, de classe, nacionalitat, religió, ètnia...</p> <p>10.3. Preferir participar (col·laborar, ajudar, aportar) a mantenir-se al marge (per creure's poc</p>	<p>Secundària</p> <p>10.4. Descriure els valors que caracteritzen una societat democràtica (llibertat, igualtat, respecte envers els drets dels altres, tolerància, no discriminació, dignitat, responsabilitat, justícia, solidaritat...) i distingir-los dels que no ho fan.</p> <p>10.5. Demostrar actituds i comportaments democràtics.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observació. És tolerant? Col·labora o es manté al marge? És responsable? Adopta comportaments i actituds democràtiques? • Qüestionaris d'actituds i comportaments. • Exemples: Creus que els magribins, musulmans o gitanos tenen els mateixos drets que tu?

<p>competent, per rebuig als altres).</p>	<p>10.6. Entendre la diversitat com a riquesa cultural, entendre la desigualtat com a injustícia social.</p> <p>10.7. Prendre consciència de les problemàtiques socials i reaccionar-hi de manera democràtica.</p> <p>10.8. Valorar críticament els prejudicis (sexistes, actituds discriminatòries).</p> <p>10.9. Conèixer els òrgans de participació social i la seva finalitat (moviments d'esplai, entitats culturals, entitats esportives, ONG, voluntariat, etc.).</p> <p>10.10. Actuar d'una manera compromesa (aportar, ajudar, participar, col·laborar; en comptes de mantenir-se a part, creure's poc competent, buscar excuses, etc.).</p>	
---	--	--

Competència 11: Comportar-se adequadament segons els llocs i moments		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<p>11.1. Saber què cal fer i com cal comportar-se en situacions socials (carrer, llocs públics, de lleure, de culte, espais festius, parcs, museus, teatres, etc.) i comportar-s'hi adequadament (amb respecte, interès, contribuint a la netedat, evitant degradació, fent cas dels avisos, gaudint del lloc i del moment...).</p> <p>11.2. Usar les convencions adients en les relacions socials (salutacions, presentacions, exposició d'opinions, desigs i queixes...).</p> <p>11.3. Entendre que les normes es fan per regular la convivència.</p> <p>11.4. Respectar les normes de convivència (en el centre escolar, a la família, a la via pública, en les activitats de temps lliure).</p>	<p>11.5. Mantenir un comportament cívic (respectar els objectes, guardar respecte, no cridar l'atenció).</p> <p>11.6. Entendre que les normes es fan per regular la convivència, i que es poden canviar democràticament (quan canvia el context que les feia adequades i necessàries).</p> <p>11.7. Respectar les normes de convivència, entenent les raons de la seva vigència, acceptant les conseqüències del seu incompliment i els beneficis del seu compliment, i participar activament en la seva concreció.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observació. Sap exposar les seves opinions i sentiments? Respecta les normes de convivència? • Debats. Exemple: Per què hi ha normes? Per què s'han de complir? Què passa si no es compleixen? • Qüestionaris. Les preguntes poden ser les mateixes d'abans juntament amb les altres. • Redactar una queixa per escrit.

Competència 12: Respectar i defensar el patrimoni cultural propi, historicoartístic i mediambiental		
<p>Primària</p> <p>12.1. Argumentar i justificar la necessitat de conservació del patrimoni (paisatge, boscos, muntanyes, platges, jardins, monuments, etc.).</p> <p>12.2. Conèixer les manifestacions significatives d'art propi i d'altres cultures.</p>	<p>Secundària</p> <p>12.3. Apreciar i respectar el patrimoni (cultural, historicoartístic, mediambiental), tant el propi com el del conjunt de la humanitat.</p> <p>12.4. Identificar els estils artístics principals (romànic, gòtic, Renaixement, Barroc, modernista, etc.).</p> <p>12.5. Apreciar els valors estètics de les obres d'art, de disseny, de productes tecnològics...</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observació. Per exemple en una situació de debat en temes com: Els monuments (Què són? Per què cal conservar-los? S'hi poden fer pintades?) • Proves escrites. Exemple: Característiques del romànic, el gòtic, el renaixement, el Barroc, el modernisme, etc. Per què cal conservar els boscos? • Treballs de classe o de curs i portafolis. Els temes poden ser com els anteriors

Dimensió: pensament social		
Competència 13: Acceptar el fet que hi pot haver punts de vista diferents sobre un mateix esdeveniment, fenomen o problema		
<p>Primària</p> <p>13.1. Utilitzar fonts d'informació (orals, escrites, audiovisuals), de manera autònoma o per indicació, per estar ben informat, formar-se una opinió, i saber què cal fer.</p> <p>13.2. Analitzar críticament les informacions dels diferents mitjans (televisió, anuncis, revistes, pel·lícules, llibres, testimonis orals...).</p> <p>13.3. Adonar-se que hi pot haver diferents punts de vista d'un mateix fet, fenomen o problema, i que allò que hom pensa no és el que ha de pensar tothom.</p>	<p>Secundària</p> <p>13.4. Usar de manera habitual i autònoma fonts d'informació diverses (preguntant, consultant documents, premsa, Internet, bases de dades, fullets informatius, publicitat, etc.).</p> <p>13.5. Destriar allò que és rellevant, saber fer preguntes sobre la realitat, qüestionar-se allò que es veu per intentar comprendre-ho.</p> <p>13.6. Valorar el fet d'estar ben informat i interessar-se per recollir informacions (variades i objectives) sobre allò que interessa.</p> <p>13.7. Utilitzar de manera apropiada les tecnologies de la comunicació i la informació.</p> <p>13.8. Contrastar el que hom pensa amb el que pensen els altres (companys i adults) per assegurar la comprensió, i per prevenir i resoldre conflictes.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observació de com hi pot haver diferents punts de vista sobre un mateix tema en un debat sobre temes com el terrorisme, la immigració, la globalització, etc. • Treballs de classe o de curs. Per exemple, analitzar una notícia, una pel·lícula, un programa de televisió. • Portafolis. Sobre temes d'actualitat per analitzar-ne les causes: la crisi d'Israel i Palestina.

Competència 14: Copsar intencions, causes i conseqüències per explicar fets i problemes socials		
<p>Primària</p> <p>14.1. Reflexionar sobre situacions de la pròpia vida i explicar-les a partir d'alguns antecedents.</p> <p>14.2. Adonar-se del pes dels diversos factors que poden influir en una situació.</p> <p>14.3. Preveure conseqüències (positives o negatives) derivades de determinats comportaments.</p>	<p>Secundària</p> <p>14.4. Diferenciar les dades objectives (fets observables) de la seva possible explicació i interpretació subjectiva.</p> <p>14.5. Prendre consciència de la responsabilitat dels actes propis.</p> <p>14.6. Identificar causes, conseqüències i motivacions en determinats fets històrics de rellevància i en l'explicació de situacions i problemes socials del present.</p> <p>14.7. Preveure conseqüències derivades de la realització de determinats comportaments o de la presa de determinades decisions.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observació en situacions de simulació o de debat. Exemple: Conseqüències del comportament propi (en situacions de violència, consum de drogues, vandalisme...).

Competència 15: Utilitzar la crítica com a eina positiva		
<p>Primària</p> <p>15.1. Argumentar i entendre raons a favor i en contra de determinats comportaments.</p>	<p>Secundària</p> <p>15.2. Qüestionar la realitat immediata i pensar si podria ser d'una altra manera.</p> <p>15.3. Utilitzar la crítica constructiva per canviar el que no agrada, aportant solucions i alternatives.</p> <p>15.4. Usar la crítica (a l'hora de comprar un producte, davant la publicitat, per jutjar els continguts i missatges dels mitjans de comunicació, etc.).</p> <p>15.5. Valorar i acceptar la crítica com a instrument per al canvi i la millora personal.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observació en situació de dinàmica de grup: debat, assemblea, treball en grup, etc.

Dimensió: espai i temps		
Competència 16: Orientar-se en l'espai		
<p>Primària</p> <p>16.1. Orientar-se respecte a punts de referència i respecte als punts cardinals.</p> <p>16.2. Utilitzar plànols i mapes (per localitzar llocs, itineraris, interpretar les llegendes convencionals).</p>	<p>Secundària</p> <p>16.3. Orientar-se en espais desconeguts.</p> <p>16.4. Emprar els plànols i atles (del metro, ciutat, comarca, país) per desplaçar-se o dissenyar itineraris.</p> <p>16.5. Saber localitzar i situar els elements geogràfics en diferents tipus de mapes i plànols.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proves escrites. Exemple: Situar llocs sobre mapes muts, traçar un itinerari sobre un mapa o plànol per arribar a un lloc, etc.

Competència 17: Descriure elements geogràfics de l'espai pròxim i llunyà		
<p>Primària</p> <p>17.1. Identificar i descriure els principals elements geogràfics (relleu, clima, xarxa hidrogràfica, vegetació, fauna, paisatges, demografia) del propi municipi, comarca i país.</p> <p>17.2. Identificar i descriure l'activitat econòmica (formes de treball, professions, producció) del propi municipi, comarca i país.</p>	<p>Secundària</p> <p>17.3. Establir relacions geogràfiques (entre característiques del relleu, aigües, clima, paisatge) i els problemes que hi sorgeixen a causa de la intervenció humana.</p> <p>17.4. Reconèixer les principals variables socioeconòmiques, demogràfiques, tecnològiques... que influeixen en la vida quotidiana i en el desenvolupament dels pobles.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proves escrites. Exemples: Sectors professionals de la comarca; relacionar el clima amb la situació geogràfica. • Treballs de classe o de curs. Sobre, per exemple, el relleu de Catalunya i el clima, la xarxa hidrogràfica i el consum d'aigua.

Competència 18: Conèixer moments clau de la història		
<p>Primària</p> <p>18.1. Utilitzar de manera correcta diferents unitats de mesura del temps.</p> <p>18.2. Identificar i expressar amb correcció nocions temporals referides a esdeveniments personals.</p> <p>18.3. Reconèixer la presència a Catalunya de pobles que hi han deixat empremta.</p> <p>18.4. Conèixer i descriure esdeveniments clau de la història de Catalunya i d'Espanya com a poble.</p>	<p>Secundària</p> <p>18.5. Definir amb correcció nocions temporals de simultaneïtat, successió, durada..., referides a esdeveniments històrics.</p> <p>18.6. Ordenar cronològicament fets del passat.</p> <p>18.7. Conèixer i definir les etapes convencionals de la història.</p> <p>18.8. Conèixer fets rellevants de la història mundial, d'Espanya, de Catalunya, comparar-los i explicar les possibles relacions.</p> <p>18.9. Descriure els grans canvis i conflictes mundials,</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proves escrites. Els primers pobladors de Catalunya; aportacions dels romans; la Marca Hispànica; la conquesta de Mallorca per Jaume I; el Decret de Nova Planta; la Setmana Tràgica, etc. • Treballs de classe o de curs. Exemple: Traçar una línia on es representen els anys en mil·límetres (aproximadament) i es van situant moments importants de la història.

	especialment els de rellevància per entendre el món actual. 18.10. Definir els principals problemes del present i reaccionar-hi de manera sensible.	<ul style="list-style-type: none"> • Proves objectives. Exemple: Qui va conquerir Mallorca? Quan va ser la Revolució Francesa? • Portafolis sobre temes i notícies actuals per referir-ho a la història.
--	---	--

Àmbit laboral

Gradació

La proposta de competències bàsiques de l'àmbit laboral s'emmarca, bàsicament, en les categories ideològiques del món llatí, que entén el treball com un recurs necessari per poder viure plenament i realitzar-se com a persona, desenvolupar les capacitats pròpies, col·laborar des del propi lloc de treball a construir una societat millor i un món més habitable per tots.

Per tant, les competències laborals, des de primària, les entenem com aquelles actituds i habilitats que cal desenvolupar i que pertanyen a la vida i a la realització personal dels integrants de la comunitat, perquè en tot moment els nens i adolescents se sentin part integral del món dels adults, els quals exerceixen tasques i rols segons els seus desigs, aptituds, interessos i valors. Ja des de petits, els serà necessari conèixer instruments i persones, ser conscients de l'existència d'unes determinades professions, així com reflexionar sobre la seva manera de ser i d'interactuar en societat.

Veurem que en aquest recull de competències de l'àmbit laboral es concreten cinc grans dimensions. És evident que les *habilitats personals i selecció del lloc de treball* i els *drets i deures* són dues dimensions molt específiques del món laboral. En canvi, les de *qualitat, promoció* i *avaluació* són dimensions més generals, qualitatives i, per tant, més fàcilment transferibles, tot i que tenen també una particular rellevància en aquest àmbit.

Pel que fa als criteris de gradació —primària/secundària—, l'àmbit laboral, en els primers anys de l'ensenyament primari, se centra més en el treball d'adquisició d'actituds i hàbits, de manera que de vegades les competències seran indestriables de les de l'àmbit social. Així, l'alumne/a inicia un procés d'aprenentatge d'unes competències que el/la van

preparant per a l'assoliment dels nivells assenyalats al final de l'esmentada etapa.

I serà aquest grau d'assoliment d'aquestes competències el que li permetrà seguir el procés que, mantenint i consolidant el treball sobre actituds, hàbits i estratègies, iniciat en la primària, es va diversificant i especificant a la secundària en diferents crèdits. Alguns d'aquest crèdits són ja de clara orientació vocacional, professional i ocupacional.

És evident, per tant, que la formació global de l'alumne/a requereix iniciar el treball en les competències laborals des de l'ensenyament primari i no deixar la seva adquisició per a l'últim curs de l'ESO, previ a una possible inserció en el món laboral.

Avaluació

Els criteris d'avaluació d'aquest àmbit no són altres que els que han presidit la identificació i la gradació de cadascuna de les seves competències, és a dir:

- Aconseguir un creixement harmònic de la persona que li permeti inserir-se laboralment, amb una preparació personal i professional adequades.
- Subministrar estratègies i actituds per esdevenir un ciutadà o ciutadana positiu en la societat.
- Adquirir la predisposició i la capacitat d'adaptació al canvi i a la renovació.
- Prendre consciència de la dimensió positiva i de millora de la societat que ens ofereix qualsevol professió.

Atès que ser competent implica saber posar en joc tot el conjunt de conceptes, procediments i actituds que es consideren adients per resoldre un problema o afrontar adequadament una situació en un escenari determinat, creiem que la millor manera d'observar el nivell de competència adquirit i, per tant, d'avaluar-la, serà mitjançant la simulació de situacions. En aquesta simulació l'alumne/a es troba, en primer lloc, davant la tasca de discernir o triar els aprenentatges que li són necessaris en aquell escenari per resoldre o afrontar amb èxit la situació que se li presenta.

Quant a les pautes d'avaluació, destaquem la simulació com a eix vertebrador, com acabem d'expressar més amunt. Altres criteris avalu-

tius que la poden complementar són l'entrevista de seguiment tutorial, l'observació, l'anàlisi i les activitats més clàssicament enteses d'avaluació, com són els exàmens, els debats, les exposicions i els controls quantitius. Qualsevol dels recursos esmentats poden ser usats en cadascuna de les competències de l'àmbit laboral, encara que tindran una incidència diferent segons el tipus de competència que es vulgui avaluar.

Les competències bàsiques de l'àmbit laboral		
Dimensió: habilitats personals i selecció del lloc de treball	Dimensió: drets i deures	Dimensió: qualitat
<ol style="list-style-type: none"> 1. Conèixer i valorar les pròpies habilitats enfront del món laboral. 2. Saber llegir les ofertes de treball. 3. Redactar textos oferint-se per a un lloc de treball (<i>curriculum vitae</i>). 4. Saber presentar-se en buscar feina. 5. Analitzar les condicions laborals. 	<ol style="list-style-type: none"> 6. Conèixer els drets i els deures dels treballadors. 7. Conèixer les normes d'higiene i de seguretat laboral. 	<ol style="list-style-type: none"> 8. Reconèixer i valorar la feina ben feta. 9. Conèixer la manera de presentar una feina ben acabada. 10. Valorar les innovacions que puguin millorar la realització d'un treball.
Dimensió: avaluació	Dimensió: promoció	
<ol style="list-style-type: none"> 11. Avaluar el propi treball. 12. Avaluar el treball realitzat en equip. 	<ol style="list-style-type: none"> 13. Valorar la projecció de les pròpies fites professionals a mitjà termini i a llarg termini. 	

Dimensió: habilitats personals i selecció del lloc de treball		
Competència 1: Conèixer i valorar les pròpies habilitats enfront del món laboral		
Primària	Secundària	Pautes d'avaluació
<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Valorar el coneixement dels aspectes positius i possibilitats d'èxit que té cadascú. 1.2. Reconèixer les diferents habilitats dels companys de classe per tal de facilitar el coneixement propi. 1.3. Mostrar-se tal com és, amb naturalitat. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.4. Conèixer el perfil de les pròpies habilitats valorant de la mateixa manera els aspectes racionals, emocionals i socials. 1.5. Conèixer les capacitats personals que voldria desenvolupar. 1.6. Valorar les qualitats personals útils per al grup. 1.7. Valorar els aspectes positius i d'èxit de cadascú. 1.8. Respectar i valorar el fet que els altres siguin diferents. 1.9. Acceptar els aspectes negatius 	<ul style="list-style-type: none"> • Davant una llista de qualificatius, tria dels que l'alumne/a cregui que expressen millor les seves capacitats, els que cregui que té més assolits. • Donada una llista de capacitats o habilitats, selecció de les que són més específiques dels seus companys i dels grups de treball de la classe. • Enunciació i argumentació de les capacitats pròpies.

	<p>propis amb visió positiva i perspectives de superació i canvi.</p> <p>1.10. Valorar el coneixement de camins i vies de millora per a l'itinerari personal d'inserció laboral.</p>	
--	---	--

Competència 2: Saber llegir les ofertes de treball		
<p>Primària</p> <p>2.1. Saber identificar una oferta de treball.</p>	<p>Secundària</p> <p>2.2. Conèixer de manera general diferents tipus d'ofertes de treball.</p> <p>2.3. Conèixer les característiques bàsiques de les ofertes de treball.</p> <p>2.4. Saber buscar les fonts d'informació, les ofertes de treball (premsa, Internet, borses de treball...).</p> <p>2.5. Saber relacionar alguns esdeveniments socials que poden implicar per si mateixos un possible mercat laboral.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Simulació d'una orientació urbana en un professional que busca feina (imagina que ets un administratiu, busques feina i llegeixes les ofertes de treball a Internet, a la premsa. Quina tries? Per què la tries?... Pensa quins plànols has de consultar, quines guies necessites, institucions que et poden orientar...). • Disseny d'un anunci d'una oferta de treball, segons uns requisits donats.

Competència 3: Redactar textos oferint-se per a un lloc de treball (<i>curriculum vitae</i>)		
<p>Primària</p> <p>3.1. Escriure en un ordre determinat les dades personals i experiències viscudes.</p>	<p>Secundària</p> <p>3.2. Redactar i presentar el propi currículum (<i>curriculum vitae</i>).</p> <p>3.3. Redactar cartes comercials amb continguts de presentació o d'oferiment de serveis.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redacció del propi currículum. Valoració de l'estructura, la disposició del text, l'ortografia, la sintaxi, l'ordenació dels paràgrafs, la rellevància de les dades... • Davant d'una oferta de treball, selecció del currículum més adient d'entre tots els presentats. • Redacció de cartes de presentació i de demanda de feina argumentant el contingut (metacognició).

Competència 4: Saber presentar-se en buscar feina		
<p>Primària</p> <p>4.1. Saber presentar-se a si mateix atenent a l'objectiu que es pretén en cada cas.</p> <p>4.2. Saber adreçar-se a cada persona tenint en compte les pautes de comunicació segons els moments, les circumstàncies, l'edat, el càrrec (to de veu, vocabulari, gestos...).</p>	<p>Secundària</p> <p>4.3. Saber presentar-se de maneres diferents segons les persones, les circumstàncies..., tot comprenent que l'aspecte personal, l'actitud adoptada i l'expressió verbal emprada formen part d'aquesta habilitat.</p> <p>4.4. Saber dur a terme una entrevista senzilla de selecció de personal, aplicant les pautes de comunicació verbal i no verbal apreses.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Simulació d'una entrevista. Valorar-ne: la composició, el llenguatge verbal i no verbal, la capacitat de mantenir el diàleg, evitant els monosíl·labs... • Descripció dels elements més importants que s'han de tenir en compte en una entrevista de selecció de personal.

Competència 5: Analitzar les condicions laborals		
<p>Primària</p> <p>5.1. Conèixer en cada cas els requisits materials necessaris per dur a terme en bones condicions una tasca encomanada (llum per a l'estudi, positura adient en la taula de treball, comoditat del lloc, ventilació dels espais tancats, pes adequat i equilibrat a la motxilla, atenció a la circulació viària...).</p>	<p>Secundària</p> <p>5.2. Mesurar el grau de dificultat de la tasca que s'ha d'assumir i la seva relació amb les habilitats i capacitats pròpies.</p> <p>5.3. Identificar les clàusules de què consta un contracte.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Davant d'unes fotos o il·lustracions d'obres, administratius, operaris... en els respectius llocs de treball, anàlisi de les condicions de treball correctes, incorrectes... (positura, llums, fums, sorolls...). • L'alumne/a disposa de la còpia d'un contracte en què es considera que hi ha algunes clàusules injustes. Anàlisi de les clàusules del contracte esmentat, descobrint les que són injustes o errònies. • Redacció de les clàusules que s'han d'incorporar en un contracte de treball. • Anàlisi de les condicions de treball a l'escola.

Dimensió: drets i deures		
Competència 6: Conèixer els drets i els deures dels treballadors		
<p>Primària</p>	<p>Secundària</p> <p>6.1. Conèixer el reglament de règim intern del centre escolar.</p> <p>6.2. Conèixer els drets i deures que</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Control escrit amb aquest tipus de preguntes: Què és un sindicat? Per a què serveix?

	<p>comporta el fet de signar un contracte com a treballador/a d'una empresa.</p> <p>6.3. Tenir un coneixement general dels drets i deures dels treballadors d'una empresa.</p> <p>6.4. Conèixer globalment les funcions dels sindicats.</p> <p>6.5. Tenir un coneixement general de les normatives de riscos laborals de diferents àmbits o sectors.</p>	Assenyala dues normatives que parlin dels riscos laborals. Què és l'RRI d'un centre?
--	---	--

Competència 7: Conèixer les normes d'higiene i de seguretat laboral		
<p>Primària</p> <p>7.1. Conèixer la normativa de prevenció, seguretat i higiene escolar.</p> <p>7.2. Seguir les pautes d'execució d'un treball i evitar conductes que poden implicar un perill personal i/o del grup o instal·lació, tant en les activitats que es fan a l'interior del recinte escolar com en les que es porten a terme a l'exterior del centre.</p>	<p>Secundària</p> <p>7.3. Seguir les normes de prevenció, higiene i seguretat del centre escolar en cadascuna de les seves activitats, tant en les que es fan dins el recinte com en les que es porten a terme a l'exterior del centre, no solament evitant tota conducta que pugui comportar un perill, sinó també essent capaç de preveure les situacions de risc i adoptant les mesures que garanteixen la seguretat.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avaluació del grau de coneixement i seguiment de les normes de seguretat en la simulació d'evacuació del centre escolar, quan l'ocasió es presenti. • Simulació d'accions de treball, tenint en compte els requisits de seguretat laboral.

Dimensió: qualitat		
Competència 8: Reconèixer i valorar la feina ben feta		
<p>Primària</p> <p>8.1. Distingir les tasques i treballs enllestits dels que no estan acabats o bé no responen al tema o objectius demanats.</p> <p>8.2. Fer la feina segons les instruccions donades.</p> <p>8.3. Valorar l'esforç per millorar les tasques encomanades.</p> <p>8.4. Gaudir de la satisfacció de la feina ben feta.</p>	<p>Secundària</p> <p>8.5. Reconèixer els treballs ben fets, valorant-ne el contingut, la presentació, el procés d'elaboració, els recursos emprats, les consultes realitzades...</p> <p>8.6. Distingir en el compliment de la feina ben feta, la que té un valor afegit (iniciativa, innovació, aportació personal, aportació del grup...).</p> <p>8.7. Valorar la revisió de les tasques acomplertes, analitzant els aspectes que es poden millorar.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anàlisi, en un treball donat, dels elements que cal tenir en compte per considerar-lo ben fet. • Observació per part del mestre/a de les actituds que l'alumnat mostra en el dia a dia davant la feina, servint-se d'una graella d'observació. • Correcció del treball d'un altre company/a atenant a les pautes d'execució donades.

	<p>8.8. Ser conscient de la importància de fer bé la feina, tant en el món escolar com en el laboral.</p> <p>8.9. Ser exigent amb si mateix en el procés d'adquisició i consolidació dels aprenentatges.</p>	
--	--	--

Competència 9: Conèixer la manera de presentar una feina ben acabada		
<p>Primària</p> <p>9.1. Conèixer la manera correcta de presentar treballs acompanyats de diferents àmbits, tant en el seu contingut com en la presentació que correspongui a cada cas</p> <p>9.2. Identificar alguns documents senzills del món de l'empresa.</p> <p>9.3. Identificar les característiques de diferents feines senzilles ben realitzades.</p> <p>9.4. Repassar les tasques, els deures, els aprenentatges... i no donar-los per acabats o assolits fins que no continguin tots els elements requerits.</p>	<p>Secundària</p> <p>9.5. Conèixer més d'una manera de presentar els treballs acompanyats de diferents àmbits, tenint en compte el contingut, la presentació i el temps fixat per al lliurament de la feina sol·licitada.</p> <p>9.6. Conèixer diferents maneres de presentar documents diversos del món empresarial.</p> <p>9.7. Distingir, entre diferents feines presentades, la que és més adient amb relació a l'objectiu fixat, essent capaç de justificar-ho en cada cas.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realització de manera diferent i correcta d'una determinada feina que ja es considera ben acabada. • Anàlisi de diverses feines fetes sobre un mateix tema argumentant els aspectes de qualitat de cadascuna.

Competència 10: Valorar les innovacions que puguin millorar la realització d'un treball		
<p>Primària</p> <p>10.1. Valorar els aspectes que millorin la realització dels treballs encomanats (presentació, ordre de l'exposició, rigor en el mètode, riquesa en el vocabulari...).</p> <p>10.2. Tenir l'hàbit de preguntar i consultar els dubtes que van sorgint en els nous aprenentatges.</p>	<p>Secundària</p> <p>10.3. Valorar tots els recursos que puguin millorar la realització d'un treball, sobretot el coneixement de les innovacions tècniques i metodològiques que poden perfeccionar la realització d'una tasca encomanada.</p> <p>10.4. Fer propostes de millora i innovació de processos.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observació, per part del mestre/a, en una graella de registre, de les expressions verbals i no verbals (gestos, somriures, expressions verbals...) que impliquin valoració de les innovacions en la realització d'un treball. • Realització d'un treball aportant innovacions pròpies, a més a més dels requisits previs.

Dimensió: avaluació		
Competència 11: Avaluar el propi treball		
<p>Primària</p> <p>11.1. Donar exemples de proves d'autoavaluació.</p> <p>11.2. Explicar què és l'avaluació i l'autoavaluació.</p>	<p>Secundària</p> <p>11.3. Valorar el propi procés d'aprenentatge, així com els trets més característics de la pròpia personalitat.</p> <p>11.4. Conèixer els mecanismes d'avaluació d'una tasca realitzada.</p> <p>11.5. Avaluar tant les tasques pròpies com les del company.</p> <p>11.6. Valorar el coneixement dels aspectes personals que comporten més dificultat per a l'alumne/a mateix i per als altres.</p> <p>11.7. Entendre l'autoavaluació com a part fonamental del propi creixement maduratiu i professional.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Qüestionari d'autoavaluació. • Descripció argumentada dels errors i encerts amb relació a un treball fet.

Competència 12: Avaluar el treball realitzat en equip		
<p>Primària</p> <p>12.1. Valorar la tasca realitzada en grup, la qualitat del resultat aconseguit i el grau d'implicació de cadascun dels seus components.</p> <p>12.2. Indicar els aspectes positius i negatius aconseguits en finalitzar un treball en equip.</p>	<p>Secundària</p> <p>12.3. Valorar la tasca realitzada en grup, la qualitat del resultat aconseguit, l'adequació dels recursos emprats, el grau d'implicació de cadascun dels seus components i el temps invertit en el procés, és a dir, saber analitzar la tasca duta a terme per un equip de treball.</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Graella d'observació del treball propi i del dels altres, amb preguntes d'avaluació: Us heu reunit totes les hores assenyalades? Heu perdut el temps parlant d'altres coses? Heu lliurat la feina en els terminis assenyalats? Heu fet bé la part del treball a què cadascun us havíeu compromès? Heu discutit en grup el treball realitzat? • Cada alumne/a emplena la graella de tots. Després es discuteix en el grup i s'elabora una sola graella del que es creu l'avaluació del grup.

Dimensió: promoció		
Competència 13: Valorar la projecció de les pròpies fites professionals a mitjà termini i a llarg termini		
<p>Primària</p> <p>13.1. Valorar el fet de començar a pensar què li agradaria ser de gran.</p>	<p>Secundària</p> <p>13.2. Valorar el fet d'arribar a expressar un itinerari formatiu laboral de futur en finalitzar l'ESO, amb referència a un objectiu personal (incloure-hi les alternatives possibles, així com les activitats de polivalència).</p>	<p>Pautes d'avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redacció: Imagina una jornada teva de treball quan siguis gran (projecció professional). • Elaboració del propi itinerari de formació i d'inserció laboral amb alternatives.